

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

CİLT : 8

Yüz yirmidokuzuncu Birleşim

12 . 10 . 1962 Cuma

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa	
1. — Geçen tutanak özeti	2		
2. — Gelen kâğıtlar	3		
3. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	4		
1. — 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanunu gereğince Kurula üye seçimi.	4		
4. — Görüşülen işler	4		
1. — Anayasayı ihlâl suçundan mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı			
		2. — Toplantı ve gösteri yürüyüşü hürriyeti hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/91) (S. Sayısı : 278)	31:35
		5. — Düzeltiş	35

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan'ın, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununa bir muvakkat madde eklenmesine dair kanun teklifinin,

Sivas Milletvekili Tahsin Türkay'ın, Amerika Birleşik Devletleri Başkan Yardımcısı Mr. Johnson'un, Cumhurbaşkanına verdiği hediyelerle ilgili sözlü sorusunun geriverilmesine dair önergeleri okundu, istek üzerine geriverildi.

Yozgat Milletvekili Mustafa Kıpır'ın, köylü ve çiftçilerin T. C. Ziraat Bankası ile Tarım Kredi Kooperatiflerine olan borçlarının taksitlendirilmesi hakkındaki teklifinin geçici bir komisyona havalesine dair önergesi okunup ka-

bul edildi.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hürriyeti hakkında kanun tasarisının tümü üzerinde görüşüldü ve tasarinın 5 neci maddesine kadar kabul edildi.

12 . 10 . 1962 günü Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplantısından sonra toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Refet Aksoy

Kâtip
Malatya
Nurettin Akyurt

Kâtip
İzmir
Kadri Özek

SORULAR

Sözlü sorular

1. — Trabzon Milletvekili Zeki Yağmurdereli'nin, Haydarpaşa Lisesi Edebiyat II - D. sınıfı Kimya Öğretmeninin, ders saati boyunca politikadan bahsettiği hakkındaki neşriyatın doğru olup olmadığına dair sözlü soru önergesi, Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (6/429)

2. — Afyon Milletvekili Şevki Güler'in, Emirdağı ilçesi Davulga nahiyesi Belediye Zabıta Memuru İsmail Uyumaz'ın işine, hangi tarihte ve ne sebeple, son verildiğine dair sözlü soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/430)

3. — Afyon Milletvekili Şevki Güler'in, Ankara Teknik Öğretmen Okulunda birikmiş bulunan hurdaların satılıp satılmadığına dair sözlü soru önergesi, Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (6/431)

4. — Afyon Milletvekili Şevki Güler'in, Emirdağı Davulga nahiyesi Belediye Zabıta Memuru Memiş Bal'ın hangi tarihte göreve alındığına dair sözlü soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/432)

5. — Afyon Milletvekili Şevki Güler'in, Emirdağı'nın Davulga nahiyesinden Ahmet-oğlu 1926 doğumlu Memiş Bal'ın ilkokul mezunu

olup olmadığına dair sözlü soru önergesi, Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (6/433)

Yazılı sorular

1. — Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü'nün, F A O yiyecek fazlalığından faydalanma konulu tavsiye hakkında ne düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/195)

2. — Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü'nün, bir Avrupa Bilim politikası hususunu müzakere etmek ve tekliflerde bulunmak üzere bir Avrupa Konferansının tertiplenmesi hakkında ne düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/196)

3. — Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü'nün, Güney Yarım Kürede müşterek bir Avrupa Rasthanesi kurulması hakkında ne düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/197)

4. — Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü'nün, Avrupa Konseyi İstişari Meclisi tarafından 17 . 5 . 1962 tarihinde kabul edilen 321 sayılı rapor hakkında ne düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/198)

2. — GELEN KAĞITLAR

Tasarılar

1. — Devlet Yatırım Bankası hakkında kanun tasarısı (1/308) (Maliye, Ticaret, Sanayi ve Bütçe komisyonlarına)

2. — Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bazı maddeler eklenmesine ve bazı maddeleriyle bazı kanunların kaldırılmasına dair kanun tasarısı. (1/309) (İçişleri ve Maliye Komisyonlarına)

3. — İstanbul, Teknik Üniversitesi Kuruluş Kadroları Kanununa ek kanun tasarısı (1/310) Millî Eğitim ve Bütçe komisyonlarına)

Teklif

4. — Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, 1962 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1), (A/2) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi (2/313) (Karma Bütçe Komisyonuna)

Raporlar

5. — İstanbul Milletvekili Suphi Baykam ve 70 arkadaşı ile Konya Milletvekili Faruk Sükan ve 2 arkadaşının, çeşitli teadül ve teşkilât kanunlarıyla diğer kanunlarda mevcut aylık ve ücret tutarlarının değiştirilmesi hakkındaki 7244 sayılı Kanunun 5 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Bütçe Komisyonu raporu (2/51, 2/111) (Gündeme) (S. Sayısı : 231 e ek) [Dağıtma tarihi : 11 . 10 . 1962]

6. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve 3 arkadaşı ile Kastamonu Milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ve 2 arkadaşının, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki 4598 sayılı Kanunun 4 ncu maddesinin tadili ile değişik 8 nci maddesinin tadili hakkında kanun teklifleri ve Bütçe Komisyonu raporu (2/152, 2/201, 2/223) (Gündeme) (S. Sayısı : 283) [Dağıtma tarihi : 11 . 10 . 1962]

7. — Sinop Milletvekili Mahmut Alicanoğlu

ve 3 arkadaşının, 5027 sayılı Temsil ödeneği Kanununun muhtelif kanunlarla değişiklik veya ekler yapılmış bulunan 1 nci maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ile Kırklareli Milletvekili Alâeddin Eriş ve 5 arkadaşının, 1700 sayılı Dahiliye memurları Kanununa ek kanun teklifi ve İçişleri ve Bütçe komisyonları raporları (2/88, 2/110) (Gündeme) (S. Sayısı : 284) [Dağıtma tarihi : 11 . 10 . 1962]

8. — Bazı cürümlerden dolayı memurlar ve şerikleri hakkında takip ve muhakeme usulüne dair 1609 sayılı Kanunun 3 ncu maddesinin kaldırılması hakkında kanun tasarısı ile Adalet ve İçişleri komisyonları raporları (1/175) (Gündeme) (S. Sayısı : 301) [Dağıtma tarihi : 11 . 10 . 1962]

9. — Cemiyetler Kanununa ek 8 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/255) (Gündeme) (S. Sayısı : 302) [Dağıtma tarihi : 11 . 10 . 1962]

10. — Köy içme suları hakkındaki Kanunun 14 ncu maddesinin 2 nci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı ile İmar ve İskân ve İçişleri komisyonları raporları (1/209) (Gündeme) (S. Sayısı : 303) [Dağıtma tarihi : 11 . 10 . 1962]

11. — Hususi idarelerden maaş alan ilkökul öğretmenlerinin kadrolarına, terfi ve cezalandırılmalarına ve bu öğretmenler için teşkil edilecek Sağlık ve İctimai Yardım Sandığı ile Yapı Sandığına ve öğretmenlerin alacaklarına dair 4357 sayılı Kanunun 3 ncu maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (1/227) (Gündeme) (S. Sayısı : 304) [Dağıtma tarihi : 11 . 10 . 1962]

12. — Anayasayı ihlâl suçundan mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affi hakkında kanun tasarısı ile Aydın Milletvekili Reşat Özarda ve arkadaşlarının, bazı suç ve cezaların affi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (1/305, 2/250) (Gündeme) (S. Sayısı : 305) [Dağıtma tarihi : 12 . 10 . 1962]

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Fuad Sirmen

KÂTIPLER : Zeki Baltacıoğlu (Bolu), Nurettin Akyurt (Malatya)

BAŞKAN — Sayın arkadaşlar, Millet Meclisi Birleşimini açıyorum. Çoğunluğumuz var-

dır, gündeme geçiyoruz.

3. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanunu gereğince Kurula üye seçimi.

BAŞKAN — Bir taktir vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Yüksek Hâkimler Kuruluna üye seçiminin gelecek Birleşime bırakılmasını arz ve teklif ederim.

Kayseri

Mehmet Sağlam

BAŞKAN — Gündemin Başkanlığın sunuşları meyanında birinci maddeyi işgal eden bu hususun gelecek Birleşime tehiri istenmektedir. Önerge hakkında bir mütalâa beyan etmek is-

tiyen var mı? Yok. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi diğer bir önerge gelmiştir. Okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Kanun tasarı ve tekliflerinin sözlü sorulardan önce görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Balıkesir

Ahmet Aydın Bolak

BAŞKAN — Önerge hakkında söz istiyen arkadaşımız var mı efendim? Yok. Önergeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Anayasayı ihlâl suçundan mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkında kanun tasarısı ile Aydın Milletvekili Reşat Özarda ve arkadaşlarının, bâzı suç ve cezaların affı hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (1/305, 2/250) (S. Sayısı : 305) (*)

BAŞKAN — Şimdi, gündemimizin öncelikle görüşülmesi icabeden kısmına geçmemiz lâzımgeliyor. Fakat bu hususta bir taktir gelmiştir, onu da okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Bugünkü gelen kâğıtların 12 sıra numara-

(*) 305 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

sında yazılı bulunan Anayasayı ihlâl suçundan mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkında kanun tasarısı ile Aydın Milletvekili Reşat Özarda ve arkadaşlarının, bâzı suç ve cezaların affı hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporunun diğer bütün işlerden ve kanun tasarılarından evvel, öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ve teklif ederiz.

Adalet Komisyonu Sözcüsü

Denizli

Hüdaî Oral

BAŞKAN — Önerge hakkında söz istiyen var mı efendim? Yok. Önerge iki kısmı ihtiva etmektedir. Evvelâ diğer işlere takdimen görüşülmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul

edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddelere geçilmesi hususu kabul edildikten sonra ivedilik konusu ayrıca oylarınıza sunulacaktır.

MEHMET SAĞLAM (Kayseri) — Efendim, bugün neşredilen deklârasyon münasebetiyle daha evvel söz istirham etmiştim..

BAŞKAN — Efendim, gündeme geçtik, nasıl olur?

MEHMET SAĞLAM (Devamla) — Daha evvel arz ettim, Reis ve Kâtip beylere de konuşacağım bahsettim...

BAŞKAN — Efendim, arkadaşlarla istişare ettik, söz istediğiniz mevzu ehemmiyetlidir, gündem dışı söz verilebilirdi. Şimdi gündeme geçtiğimize göre, o kadar müstacel değilse, önümüzdeki birleşimde konuşmanız daha uygun olur kanaatindeyim. O zaman size söz veririz...

MEHMET SAĞLAM (Devamla) — Mevzu ehemmiyetlidir. Vakit geçerse ehemmiyetini kaybeder. Lütfen oya koyunuz. Zühul tamamen Riyasetindir, ben daha evvel sözlü ve yazılı olarak müracaatta bulundum.

BAŞKAN — Arkadaşlar, her şeye takdimen görüşülmesini kabul ettiğiniz Af Kanunu tasarısının, tevziinden itibaren üzerinden 48 saat geçmediği ve gündemde bulunmadığı cihetle, evvelâ gündeme alınmasına, gündeme alındıktan sonra da, tevziinden itibaren 48 saat geçmediği için, bu müddete bakılmaksızın görüşülmesine dair bir teklif vardır. Bu teklifi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

«Anayasayı İhlâl suçundan mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkında kanun tasarısı» bugün milletvekillerine dağıtılmış olmakla bu tasarının bugünkü gündeme alınmasını İçtüzüğün 101 nci maddesi gereğince arz ve teklif ederiz.

C. H. P. Grubu adına	Y. T. P. Grubu adına
Grup Başkanvekili	Grup Başkanvekili
Bursa	Hatay
Dr. İbrahim Öktem	Şekip İnal
A. P. Grubu adına	C. K. M. P. Grubu adına
İstanbul	Grup Başkanvekili
Ferruh Bozbeyle	Kütahya
	Prof Dr. Sadrettin Tosbi

Eskişehir
Celâlettin Uzer

BAŞKAN — Arkadaşlar, bu önerge hakkında söz isteyen var mı? Yok. Önerge iki kısım ihtiva etmektedir. Evvelâ gelen evrakın 12 nci sıra numarasında yazılı Af kanunu tasarısına ait Adalet Komisyonu raporunun gündeme alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Üzerinden 48 saat geçmediği için bu müddete riayet etmeksizin bugün görüşülmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Şimdi bu tasarının görüşülmesine geçilecektir. Müzakere mevzuu olarak Hükümetten gelen tasarının değil, Reşat Özarda ve arkadaşlarının Millet Meclisi Başkanlığına sunmuş oldukları kanun tekliflerini müzakere mevzuu yapılmasına dair bir önerge gelmiştir, okutuyorum.

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Adalet Komisyonunca reddolunan Reşat Özarda ve arkadaşlarının af hakkındaki kanun tekliflerinin Af kanunu tasarısı görüşülürken, müzakereler için esas alınmasını arz ve teklif ederiz. Saygılarımızla.

12 . 10 . 1962

İzmir	Erzurum
Muzaffer Döşemeci	Cevat Önder
İzmir	İzmir
Saim Kaygan	Şükrü Akkan
Edirne	İzmir
Nazmi Özoğul	Mehmet Ali Aytaş

BAŞKAN — Önerge üzerinde konuşmak üzere Hüdaî Oral arkadaşımıza söz veriyorum.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HÜDAİ ORAL (Denizli) — Muhterem arkadaşlarım, Reşat Özarda ve yedi arkadaşının bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki kanun teklifi Komisyonumuzca, işlenen suçun ağırlığı, temel hak ve hürriyetlere ve müesseselere müteveccih bulunması, ve müsnet suç işleyenlerin suçu işledikleri sırada işgal ettikleri mevkiin ehemmiyeti ve âmme vicdanında açtıkları derin yara sebebiyle bugünkü şartlar altında memleketin yüksek menfaatleri bakımından içtimai faide mülâhaza edilemediği için reddedilmiştir. Hükümet tasarısı ile Adalet Komisyonunda müzakere mevzuu olmuş ve maddeler üzerinde de arizü amik tetkikat yapılmıştır. Bu itibarla, bu arkadaşlarımızın vermiş olduğu takririn, bu sebeplere mebni reddini, Adalet Komisyonu adına, arz ve teklif ediyorum.

BASKAN — Takriri biraz evvel okuttum, şimdi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi, tasarının tümü hakkında söz almak isteyenler varsa, lütfen isimlerini yazdırırsınlar.

Söz alan milletvekili arkadaşların isimlerini okutuyorum.

Ali Naili Erdem,
Kâzım Arar,
Şekip Inal,
Seyfi Öztürk,
İbrahim Öktem,
Fuat Arna,
Erol Yılmaz Akçal
Kadri Eroğan,
Halûk Nur Bâki.

BASKAN — Başka söz isteyen arkadaş yoksa sırayla söz vereceğim. Her arkadaş söz vereceğim zaman üzerinde mi, lehinde mi, aleyhinde mi konuşacağını not ettirecektir. Şimdi kanun tasarısı üzerindeki umumi görüşmeler için Adalet Partisi Meclis Grubu adına Naili Erdem'e söz veriyorum.

ADALET PARTİSİ MECLİS GRUPU ADINA ALİ NAILİ ERDEM (İzmir) — Sayın Başkan ve muhterem arkadaşlar,

Adalet Partisi Meclis Grubu olarak aziz yurdumuzda af mevzuu dolayısıyla halen mevcut olan ve Hükümetimizce de mevcudiyeti, getirilen af tasarısında kabul edilen huzursuzluğun izalesini gaye olarak benimserken, fikirlerimizin her türlü istismarcı düşüncelerden uzak olarak arz edileceğinin kabulünü dileriz.

Büyük bir memnuniyetle müşahede etmiş bulunuyoruz ki, Hükümetin getirdiği tasarının, Adalet Partisinin görüşüne uygun olan gerekçesinde aynen: «Bu tasarı ile Türkiye'de yeni ve teminatlı bir Anayasa çerçevesi içinde sağlam temeller üzerinde kurulmuş olan demokratik rejimin geçmiş olayların tesirinden kabil olduğu kadar kurtularak ahenkli şekilde işlemesi ve yurttaki tam bir huzurun sürmesi istihdaf edilmektedir» denilmekte ve böylece A. P. Grubunun af mevzuundaki görüşü tasarının gerekçesinde aynen kabul edilmiş bulunmaktadır.

Ancak derhal müşahede edilmektedir ki kanun metni gerekçeyi nakzettiğindedir. Gerekçede umumi mânada af bir huzur unsuru telâkki ve teslim edilirken Hükümetin kısmi bir af ile

gerekçedeki tam huzuru kısmi bir huzura kalbettiğinin hissedilmemiş olması üzerinde bir nebze tahlilde bulunmak icabeder kanaatindeyiz.

Muhterem arkadaşlar,

Halkın sevgisiyle birlikte gelen Hükümetler, daima affın yolunu tutmuşlardır. Vatan kurtarmanın prestijine sahip büyük Atatürk ile gelen Cumhuriyet ve inkılaplarımızda bu yolu ihtiyar etmişlerdir. Yakın tarihimizde belirli safhalar içinde şu sözler sık sık tekrarlanmıştır. «Bugün her zamandan daha fazla birliğe, beraberliğe ve kardeş dayanışmasına ihtiyacımız vardır» Ancak bu ifade, tahakkuku ne kadar zaruri ve kolay olursa olsun, halen özlenen bu şeylerden yoksun olduğumuzu da belirtmek isteriz. Nitekim, tasarının gerekçesinde, bu husus, görüşümüze muvazi olarak beyan edilmiş bulunmaktadır. Tedbir olarak şiddete kadar gidilmesini, zümreler çoğaltılarak bir kısmının ezilmesini tavsiye edenler var. Bunlar, ideolojileri, millî huzur ve hürriyetle ve hattâ Türk istiklâliyle uyuşamayanlardır. Engin tarih tecrübesi olan milletimiz ise bu fikri reddediyor, vahdetini ve huzurunu başka yollarda arıyor. Sağduyu sahibi vatanperverler yakın ve yapıcı bir kardeşlik havasının yaratılması imkânını bir ilk adımı atmaya bağlı görüyorlar.

O kadar ki bütün yabancı dostlarımız da bu adımın neden dolayı bir türlü atılmadığına şaşırıyor ve birçok noktalarda tereddüde düşüyorlar. Bu ilk adım bir umumi ve siyasi aftır. Artık, huzurun, kapımızın önüne kadar gelmiş olsa bile afsız, eşikten içeriye adım atmıyacağı anlaşılmıştır. Önce huzur mu, yoksa af mı tartışması böylece halledildikten sonra, şimdi de affı parçalama tehlikesi başgöstermiştir. Çünkü mesele bir küldür. Kısmi ve özel affı tecviz ve umumi siyasi affın 27 Mayıs aykırı olduğunu beyan edenler vardır. Halbuki 27 Mayıs'tan sonra, Millî Birlik Komitesi, mütaaddit tebliğlerinde hareketin hiçbir zümreye karşı ve hiçbir zümre menfaatine olarak yapılmadığını ve Yasıada'da duruşmalar başladıktan sonra Divanın her türlü müdahaleden âzade bulunduğunu ilân eylemiştir. Eğer af, müessese olarak mahkemelere veya onları kurmuş bulunan rejimlere karşı bir hareket olmuş olsaydı Anayasalarda yer almazdı. Bu itibarla mezkûr görüşte olanlar, affın hukuki ve içtimai mâna ve medlûlünü tam

mânasıyla kavramış olmaktan uzak bulunuyorlar. Zira af müessesesi mutlak mânada milletin bir âtifeti olarak mütalâa edilmesi gereken bir husustur ki bunda artık cezayı veren merciler ile cezanın mahiyet ve şümulü rol oynamaz. Nitekim Cumhuriyet tarihimizde de İstiklâl Mahkemeleri kararları kaldırılmıştır ve bu hareket Cumhuriyete aykırı sayılmamıştır.

Fransız Akademisi âzasından Moris Garson'un halâ devam etmekte bulunan neşriyatını, Garp hukuk ve parlamento mahfillerinde ve artık bir tek nabız halinde atan dünya halk efkârında, hususi mahkemelerin siyasi mahkûmiyet kararlarına karşı alınan tavırları ve nihayet özel mahkemeler teşrii ademi mesuliyet ve siyasi mahkûmiyetlerin affı konularında hukuk müellif veya mütercimlerimizin yayınladıkları mütalâaları ve eserleri hatırlatmakla yetiniyoruz.

Anayasamıza göre af, belli kayıtlarla Devlet Reisine ve şartsız olarak teşrii kuvvete ait bulunan ve hükümlerlik hakkına dayanan bir yetkidir. Af bahsinde özel mahkemeler kararlarının dikkate şayan bir mevki vardır. Bu çeşit kararların ilk fırsatta kaldırılmaları tarihî bir gelenek halindedir. Bunu böyle yapan bizzat o kararların bünye özelliğidir. Bir yurdun huzuru ve selâmeti bu tasfiyenin sürati ile mütenasibolarak elde edilir. Bu noktayı böylece belirttikten sonra kısmi af - umumi af incelemesini bir de Anayasamızın 68 nci maddesine göre yapmakta fayda vardır.

Millî Birlik İdaresi altında 27 Mayıs ruhu-na göre tanzim edildiğine şüphe bulunmayan bugünkü Anayasamızda mevcut 68 nci madde bâzı cezalardan affa uğrıyanlar hakkında birtakım takyitler ihdas etmiştir. Buradaki mâna geçici 11 nci maddenin mütalâası ile daha çok tebarüz etmektedir. 27 Mayıs Yassıada hükümlülerinin affı ile zedelenecek olsa idi kendisini koruyucu öteki kayıtları Anayasada saydığı gibi Yüksek Adalet Divanı kararları için umumi veya muayyen zaman ve ölçüyü aşan af kanunlarını engelliyen hükümlerde derpiş ederdi. Halbuki Anayasa tasarısı bu bakımdan parlâmentoyu tamamen serbest bırakmış ve kamu oyuna bu suretle arz edilmiştir. Ona milletçe kabul edilen metni dışında kayıtlar izafe edilemez. (Ve 27 Mayıs karşı davranış, asil onun

prensiplerinin sembolü olan bugünkü Anayasaya aykırı davranıştır.) Diğer taraftan Hükümetin düşündüğü tarzdaki bir af edişte Anayasamızın 64 nci maddesi ile ve umumiyetle hukukla bağdaşması güç tarafları muhtevi olduğu görülmektedir. Hükümet doğrudan doğruya veya murtâbit olarak siyasi mahkûmların ve hatâtâ aynı kanun maddé ve fıkrasıyla mahkûm olanların tamamını içine almayan bir özel ve kısmi af getirmektedir. Bu ise görülmüş af şekillerinden hiçbirine uymamaktadır. Gerçi Anayasamızın 64 nci maddesi, özel affı tasrih etmiş ve madde gerekçesi, cezaların tahfif ve tahvilini de özel af yetkisi içinde saymış ise de bu hüküm mâkul ve âdil olmıyan tasarruflara cevaz veremez. Evvelâ aynı Ceza Kanunu maddesi ile mahkûm olanlardan bir kısmının mükerrerlik gibi her hangi bir sebep de mevcut değilken sırf ceza miktarlarına göre yapılan affın tamamen şümulü dışında bırakmak müessesenin mahiyeti ile ve teşrii meclislerin gözetmeye mecbur olduğu eşitlik gibi kaidelerle uyuşamaz. Böyle affın mânası aynı suçu birlikte işleyenlerden bir miktarını alır, bir miktarını bıraktığı takdirde tamamen değişir.

Hususi aflar bir hükümlünün filhal cemiyete iadesinde sosyal menfaat veya yeter sebepler mevcut ise ısdar edilir. Muayyen bir isim veya isimler üzerinde çıkarılan hususi aflar böyledir. Yoksa, hükümlü eğer cezasının tamamından veya bakıyesinden kurtulmuyor da daha bir müddet ceza evinde kalması gerekli görülüorsa hususi affın o anda ısdarını mucip bir sebep yok demektir. Ve hükümlüyü bir müddet daha hapisanede tutacak olan özel af mahkeme ilâmının orada yazılı ceza, Meclisçe çok görülmüş de indiriliyormuş gibi düzeltilmesinden başka bir mâna ifade etmez. Bulunan iki kişiden değişik cezalara çarptırılmış az ceza alanını affedip, ötekini bundan mahrum etmek hak ve nesafet kaidesi ile bağdaşamaz, kanaati katıyesi içindeyiz. Anayasamızın 64 nci maddesindeki özel af tâbiri bunu sağlamak için konulmamıştır. Hak ve salâhiyetin istimali ile suiistimali birbirinden ayrı şeylerdir ve bilhassa hükümlerlik haklarının kullanılmasında itina gerekir. Mevzuumuzda bu itinanın ilk delili siyasi umumi affın umumi olarak derpişinde kendini gösterir. Böyle bir fikri özel affa engel gibi gös-

termek doğru olmayacağı gibi, özel affı aynı mahiyetteki bir kısım hükümlüleri hürriyetten mahrum kılmaya bir vasıta yapmakla da isabet yoktur. Yine aynı millî menfaatler ve fazla olarak insan hakları mefhumu aynı hali devam ettirmemeyi de âmirdir. Mecliste bunları düşünmeye ve halletmeye mecburdur. Bütün vicdani mantiki ve hukuki sebeplerde esasında herkesin müttefik bulunduğu siyasi affın kısmi ve özel olmasını değil gelmesi fazla geciken kardeşlik ve huzur adına bu affın umumi olmasını gerektirmektedir. Yüksek Adalet Divanı tarafından ittihaz ve bugüne kadar da infaz edilmiş ve tarihî misyonunu tamamlamış bulunan kararları şahıslar ve cezalar hakkında tefrik gözetmeksizin toptan ele alarak umumi bir affa gitmekte fayda ve zaruret mevcuttur. Belirtmek gerekir ki, Yüksek Adalet Divanı kararlarında hâkim olan madde Türk C. K. nun 146 ncı maddesidir. Kısmi ve özel af bu maddeye göre cezalananların en büyük parçasını kapsamaktadır. Ancak bunun dışında T. C. K. nun diğer maddeleri ile mahkûm olanlar da vardır. Mevzuun tarihle ilgili bir sayfasını açarsak görürüz ki, Henry James Wells kadîm Roma'da plebler ve patrisiyenler mücadelelerini anlatırken özetle şunu diyor, «Geniş fikirli âtiyi gören patrisiyenler uzlaşma yolunu seçtiler, bu suretle Milâttan Önce 509 da Konsül Valeriyüs mahkeme kararlarının umumi mecliste istinafını kabul etti, Roma pleblerini mahkemelerde mâruz kalabilecekleri sınıf, kin ve zulmün en fena tehlikelerinden kurtardı.»

Yüksek Meclisin böyle bir konu üzerindeki çalışmalarında meselenin ihata ettiği bütün aktüel ve tarihî unsurları ve mûtaları göz önünde tutacağından ve örnek bir karara varacağından emin bulunmaktayız. Görüşümüzün, memleketin bugünkü ihtiyaçlarına, özel mahkeme kararları hakkındaki millî ve beynelmilel geleneklere, bütün demokrasi dünyasının savunduğu prensiplere ve Türk Milletinin büyük ekseriyetinin isteklerine uygun olduğu kanaatindeyiz. Görüşümüz itibar gördüğü takdirde millî vahdetin kuruluşu, huzurun ve salâmetin avdeti yolunda zaruri hamlenin yapılmış olacağına inanıyoruz.

Fikriyatı ve tutumu itibarıyla her türlü affın yanında olan Adalet Partisi, Hükümetimizin getirdiği tasarıya da bu espriyle elbette ki,

müspet oy verecektir. Ancak, Hükümetin getirdiği gerekçede de kabul ve teslim edildiği vehile yurttan tam huzurun ayla tahakkuk edeceği yolundaki cümleyi de bir vait ve teminat olarak kabul ediyoruz.

Bu itibarla, memlekette tam ve noksansız bir huzurun tesisi zımında affın diğer kademesinin de yine Hükümetimiz tarafından imkânı halinde Büyük Meclise getirileceği ümit ve temennisiyle Büyük Meclisi grupumuz adına selâmlarız. (Adalet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Söz Millet Partisi Meclis Grubu adına Kâzım Arar'ındır.

MİLLET PARTİSİ MECLİS GRUPU ADINA KÂZIM ARAR (Çankırı) — Muhterem arkadaşlar, Siyasi mahkûmların affı mevzuunda Millet Partisi Meclis Grubunun görüş ve temennilerini arz etmeden evvel bu meseledeki hareket noktamızı açıkça ifade etmeyi faydalı bulmaktayız.

Bize göre, siyasi mahkûmların affı, meşruiyeti milletçe kabul ve tasdik edilmiş bir ihtilâli manen mahkûm edecek bir tasarruf değil, sadece ve sadece Türk Milletinin büyüklüğünün şanından olan bir şefkat ve ârifet tezahüründen ibarettir.

Muhterem arkadaşlar,

İkinci Karma Hükümet Programında siyasi mahkûmların affı ile alakalı şu satırlar yer almaktadır: «Son bir sene zarfında memleketin siyasi huzurunu zedelemiş olan siyasi af konusunun sarıh hudutlar içinde halledilmesi kararlaştırılmıştır. Kararlaştırılan esaslar, Hükümete katılan siyasi partiler ve bağımsızlar tarafından müştereken hazırlanmış bulunan Koalisyon Protokolünde yer almıştır. Bu konuda ehemmiyetli olan husus, vatandaş huzurdan ve çalışmaktan alıkoyan siyasi istismarın durdurulmasıdır.»

Siyasi af mevzuunun istismarının vatandaş huzurdan ve çalışmaktan alıkoyduğu yolunda programda yer alan teşhis gerçeklere uygundur. Siyasi mahkûmların bir kısmının affedilmemesi halinde bunların durumlarının münakaşa edileceği ve bizzat Hükümetin koyduğu teşhise göre de vatandaş huzurdan ve çalışmaktan alıkoyacak bir mesele olmakta devam edeceği aşikârdır. Diğer sebepler bir tarafa bu çok mühim mahzuruna rağmen Hükümetin toptan bir siyasi affa

tarafıtar olmamasını icabettiren sebepler bugüne kadar ne Meclise, ne de millete ifade ve izah edilmiştir. Hükümet programının müzakeresinde bu noktanın aydınlatılmasına müteveceih temennimiz her nedense sükûtle mukabele görmüş-tür. Müzakeresi yapılmakta olan tasarının gerekçesinde de bu noktayı aydınlatacak bir işaret ve emareye tesadüf edilememiştir. Sayın Başvekilin 7 Ekim 1962 tarihinde radyoda yaptığı konuşmada bu mevzu müphem bir şekilde temas ettiği görülmüştür. Sayın Başvekil radyo konuşmasında şöyle demektedir :

«Af konusunda Hükümet Programında tesbit ettiğimiz sınırlar gelişigüzel söylenmemiştir. Bunlar memleketin imkânları ve şartları, milletin âtîfet duygularının derecesi dikkatle ölçülerek, insaf ve itidal içinde, ihtiyaçlar göz önünde tutularak karar altına alınmışlardır. Bunlar üzerinde bugün de, bir kelime eksik veya bir kelime fazla olmaksızın, tam bir kanaatle durmaktayız... Siyaset adamlarının kuvveti, sözlerini her şeyi tartarak söylemeleri ve söylediklerini inanılacak bir taahhüt olarak yerine getirmelerindedir.»

Sayın Başvekilin radyo konuşmasından zikrettiğimiz bu pasajda temas edilen ve af mevzuundaki kararlarına esas teşkil ettiği bildirilen «memleketin imkânları ve şartları» tâbiriyle neyi ifade ettikleri izah edilmemektedir. Böyle üstü kapalı «memleketin imkânları ve şartları» gibi tâbirlerle vatandaşların ve milletvekillerinin aydınlanmasına ve zihinlerdeki istifhamların çözümlenmesine imkân yoktur.

Hükümet hangi sebeplerden dolayı toptan affı mümkün görmüyorsa bunu açıkça ortaya koymaya, bizleri ve umumi efkârı ikna etmeye mecburdur. Sayın Başvekil bu tabii kaideleri son radyo konuşmasında kendisi ve Hükümeti için bir taahhüt haline getirerek tekrar ifade etmiştir. Filhakika Başvekil radyo konuşmasında aynen şöyle söylemiştir :

«Bütün siyasi hayatımızda vatandaşlara hakikatleri açıkça söylemek yolu ile onların memleketin huzuruna ve vatanın selâmetine sahip çıkmalarını temin etmek mümkün olacağını tecrübe etmişizdir. Hükümet bu usulde devam edecektir.»

Açık rejimin tabii kaidelerinden ve Sayın Başvekilin Hükümet adına giriştiği bu taahhüt-

ten kuvvet alarak kendilerini hakikatleri açıkça bu kürsüde ifadeye davet ediyoruz. Toptan affa mâni olan memleket imkân ve şartları ne imiş? Onu burada açıklasınlar. Bunu yapmadan bize getirdikleri tasarımı aynen tasvibetmemizi istemeleri bu memleketi hâlâ başa geçenerin «hikmeti Hükümet» düsturunun idare ettiğine bir delil olacaktır.

Sık sık açık rejimden bahseden Sayın Başvekil, bu içinde tuttuğu sırları ve muhtevasını anlıyamadığımız memleket imkân ve gerçeklerini açık bir celsede ortaya koymayı şayet mahzurlu görüyorlarsa, bunları açıklaması için bir gizli celseye de gidilebilir.

Bu talebimiz yerine getirilmediği takdirde, Sayın Başvekilin açık rejim iddiaları, ve hakikatleri açıkça vatandaşlara söylemekle memleket dertlerine deva bulunacağı yolundaki son beyanları samimiyet unsurundan mahrum boş bir söz olarak âmme vicdanını rahatsız edecektir.

Toptan affı imkânsız kılan ve Hükümetçe bilinen mâkul ve meşru sebepler - şayet varsa - ortaya konmadıkça biz, Millet Partisi Meclis Grubu olarak siyasi mahkûmların toptan aflarının memleket huzuruna hizmet edeceği ve milletin müşahede ettiğimiz şefkat ve âtîfet duygularının derecesine uygun olacağı kanaatini muhafaza etmekte devam edeceğiz.

Hükümetten beklediğimiz açıklamaya intizaren şimdilik mâruzatımız bu kadardır. Hürmetlerimle. (M. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Şimdi söz sırası Y. T. P. Meclis Grubu adına Şekip İnal'ındır.

**YENİ TÜRKİYE PARTİSİ MECLİS GRU-
PU ADINA ŞEKİP İNAL** (Hatay) — Çok muhterem arkadaşlarım, Y. T. P. Meclis Grubu adına tetkik mevzuumuz olan, siyasi af tasarısı hakkındaki görüşlerimizi arz edeceğim.

Müzakeresine başlamış bulunduğumuz siyasi af tasarısı, koalisyon anlaşması sırasında protokole bağlanmış ve Hükümetin programına alınarak, büyük milletimize esasları ilân edilmiş idi. Bugün Hükümetimizin programının bir safhasını teşkil eden ve memlekette hakikaten huzura hizmet edecek olan bu tasarının getirilmiş olmasının, Hükümetimizin sözlerinde, vaatlerinde durarak ne dereceye kadar zamanında vazife gördüğünün bir ifadesi olarak bulmaktayım. Bu itibarla huzurunuzda Hükümetimize teşekkür ederim. (Alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, milletimizin şefkat ve âtifet duygularına istinadeden, Büyük Meclisin, bu his ve duyguları tahakkuk ettirmek için aynı hisle hareket ettiğinin delili bulunan ve Hükümetimizin de bu hislere uygun olarak getirmiş olduğu bir kanun tasarısının bugün müzakeresi içinde bulunuyoruz.

Bu kanun esas itibariyle Yassıada'da Yüksek Adalet Divanı kararıyla ilâma bağlanmış bulunan suçları bir sıraya tâbi tutmuştur. İlâmda yazılı suçların asli failleriyle fer'î faillerini, yani fer'an zimethal olan faillerini ayırarak bir kademeye teşkil edilmesini Y. T. P. olarak isabetli bir hareket telâkki etmekteyiz. Bugün kabul buyuracağınız ilk kademe af tasarısından üçyüz kadar siyasi mahkûm faydalanacaktır. Bu kadar geniş bir kütleyi ilgilendiren ve bu kadar aile efradını sevindirecek olan bu âtifetin ve Yüksek Meclisin şefkat ifadesi olan kanunun kabulü, elbette ki, memleketin her tarafında büyük bir memnuniyet ve huzur yaratacaktır. Hükümet tasarısında esasen bu hususun derpiş edilmiş olması hepimizin duygularının bir ifadesidir ve memleket bu af ile muhakkak ki, huzur denilen ve memleketin tümünün öteden beri beklediği bir mazhariyete nail olmuş olacaktır.

Affin kısmi olması elbette ki, memleketimizin menfaatleri ve milletimizin arzularının bir neticesidir. Bu itibarla, biz bu kısmi affın memlekette beklenen huzura büyük mikyasta hizmet edeceğine inanıyoruz, Y. T. P. olarak memlekete gelecek huzurdan dolayı hepimiz sevinç içerisindeyiz ve Yüksek Meclise bu sevincimizi duyurmakla sözlerime son veriyorum. Cümlelerinizi hürmetle selâmlarım, arkadaşlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Şimdi söz sırası C. K. M. P. adına Seyfi Öztürk'ün.

CUMHURİYETÇİ KÖYLÜ MİLLET PARTİSİ ADINA SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Çok muhterem arkadaşlarım, aylardan beri efkârı umumiyeyi işgal eden bir mevzuun Hükümetçe ele alınıp, Yüksek Meclis huzuruna getirilmiş olmasının sevinç ve heyecanı içerisindeyiz. C. K. M. P. Meclis Grubu olarak bu tasarının müzakeresi vesilesiyle görüş ve mütalâalarımızı arz etmeden şunu kaydedelim ki, af mevzuu, bideyatten beri ısrarla üzerinde durduğumuz gibi, bir siyasi parti meselesi, partiler meselesi değildir. Memleketin gerçeklerine göre Yüksek Meclis

tarafından ele alınması gereken ve her türlü siyasi istismarın dışında kalması zaruri bulunan bir konudur. (Bravo sesleri) Bu itibarla mütalâalarımızı ve fikirlerimizi her türlü siyasi istismarın ötesinde objektif görüş olarak arz etmek kararındayız.

Kabul buyurunuz ki, her kanun bir zarureten doğar ve bir ihtiyaca cevap verir. Şimdi tetkik buyuracağınız bu tasarı hangi zaruretten doğmuştur ve hangi ihtiyaçlara ne derece cevap verecektir?

Benden evvel konuşan Sayın Adalet ve Sayın Millet Partileri Meclis Grubu sözcüleri arkadaşlarımızın fikir ve mütalâalarının birçok noktalarına iştirak etmemek kaabil değildir. Onların görüşlerini samimî olarak biz de benimsediğimizi ifade edebiliriz. Ancak nazari görüşler ne kadar haklı olursa olsun, biz memleket meseleleri karşısında mesuliyet deruhde eden insanlar olarak cemiyetin içinde bulunduğu hâdiselere hiçbir zaman bigâne kalamayız. (Bravo sesleri ve alkışlar) Hakikatlere sırt çevirip duygu ve düşüncelerimizi ifade edersek çok kere hatalı yollara, hatalı sonuçlara varırız. İşte şimdi bir gerçeği nazara alan ve hâdiseleri objektif mütalâa eden bir arkadaşınız olarak konuyu bu açıdan dile getirmek ve hepimizin müşterek olan hassasiyatına tercüman olmak istiyorum. Hata beşerî, af ilâhîdir. Bunun üzerinde hiç kimsenin şüphesi ve tereddüdü yoktur. Yüksek Meclis böyle düşünür, Türk gençliği böyle düşünür, Türk Milleti böyle düşünür. Şimdi, memleketimizdeki siyasi huzursuzluğun, bu konunun allerjisinin ve münakaşaların hakiki sebebi üzerinde duralım. Af fikri iki ayrı temele istinadeder. Neşriyatta böyle, tatbikatta da böyledir. Bir âtifet hissi, bir şefkat hissini tezahürü olarak, tanrısal bir vasıf ve rahmet ifade eden ve insanlığın yüksek vasıfları arasında bulunan, hoş görmek, bağışlamak hissini tezahürü olarak bu temele istinadeden af.. Bunda beraber olduğumuz noktalar vardır. Birçok arkadaşlarımız da zannediyorum ki, bu görüşte bizim gibi düşünmektedir ve bizimle beraberdir.

Bir de hukukçular ikinci bir af temelini ortaya atarlar, derler ki, adli hata denilen bir müessese vardır. Mahkemeler de insanlar tarafından sevk edildiğine göre, beşer şaşar, hata eyler.. Bir hatanın tashihi, bir haksızlığın,

adaletsizliğin sonucu olan bir mahkûmiyetin giderilmesi için zaman zaman cemiyetlerin af duygularını galeyana getirip, af çıkarılmalı ve böylece huzursuzluklar giderilmelidir. Şimdi bu iki yoldan hangisinin memleket şartlarına uygun olduğunu hep birlikte araştıralım.

27 Mayıs İhtilâlinde sonra Yüksek Adalet Divanı tarafından tesbit edilen, Anayasanın dibacesinde ifadesini bulan ve milletin reyî ile, referandumdan sonra kabul edilen Anayasa ile, yani millî irade ile, tescil edilen vâkıa ve hâdiselere karşıyız. Bu hâdisede eğer bir affa gitmek icabediyorsa, bu af düşüncesinin temeli mutlaka merhamet, şefkat ve âtîfet duygularına istinadedebilir. Bunun dışında bir hatanın izalesi, bir haksızlığın giderilmesi ve adlî hatanın tashihi gibi düşünce ve temeller, affın memleket gerçeğine uyan düşünüş tarzı değildir. (Ortadan ve sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım; bir an için görüşlerimize rehber olan siyasi kisvelerimizi atalım, şu memleketin çocuğu olarak düşünelim. Ortada bir hâdiseler, bir hasta vardır. Teşhis yaparak hastayı ameliyat etmek istiyoruz. Bu ameliyat yapılacak ve bu ameliyat muvaffak olacak, hasta ölmeyecek, yaşayacak. Ama öbür noktadaki felsefeyi ayakta tutmak istediğimiz gün, elbette aksiyon reaksiyonu davet eder. İşte bu aksiyon ve reaksiyon çarpışması, af konusundaki birçok çekişmeler bir türlü istenilen neticeyi, arzu edilen vasatı getirememiştir. Eğer bu mevzu kısır kalmışsa, bunun günah ve vebalini biraz da kötü şartları yaratanlara yüklemek lâzımdır. (Bravo sesleri ve alkışlar)

Maksat çok zarar görmüştür arkadaşlar. Bu gayet iyi biliyoruz. Çünkü, ihtilâlden demokrasiye geçen bir memlekette demokrasinin tarifini hepimiz yapıyoruz ama, tatbikinde maalesef aykırı hareketlerimiz oluyor. Bir ihtilâlden sonra demokrasinin devam ettiğini söylüyoruz, kimimiz ne rejimi diyor, kimi bu rejimin sözcülüğünü yapıyor, kimi methediyor. Madem ki ihtilâlden normal bir idareye geçiyoruz, bir intikal devresindeyiz, elbette reaksiyonu davet edecek hareketleri basiretle, soğuk kanlılıkla karşılamak, hiç olmazsa mâzideki yaraları tamamiyle telâfi edecek usullerle daha serinkanlılıkla hareket etme tarzını ihtiyar etmemiz gerekir. Bugüne kadar... (Soldan gürültüler)

BAŞKAN — Arkadaşlar sükûnetimizi muhafaza etmeliyiz.

Devam buyurunuz.

C. K. M. P. MECLİS GRUPU ADINA SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Bugüne kadar affın geçirdiği merhaleler üzerinde durmayacağım. Yalnız müsaadenizle bâzı noktalara temas etmek istiyorum.

Türk gençliğinin bâzı gösterileriyle, affın karşısında olduğu söyleniyor. Hayır arkadaşlar, bu düşünce tarzı her türlü isabetten uzaktır. Türk gençliği affın karşısında değildir. Yalnız onun ifade tarzına - bunu biraz evvel de izah ettim - bir haksızlığın izalesi, bir adlî hatanın tashihi felsefesini yaparken binnetice ihtilâli mahkûm eden bir cehtin, bir gayret hissinin ve fikrinin karşısındadır. (Alkışlar) Türk gençliğinin vasıflarını hepimiz gayet iyi bilirsiniz. Ecdattan intikal eden mânevi mirası bütün gücü ile müdafaa etmiştir ve edecektir. Türk'ün tarihi boyunca mümtaz vasıflarından iki tanesi bütün cihana ün salmıştır. Bunlardan birisi adaleti, diğeri ise hemen onun yanbaşıda şefkat ve âtîfetidir. Kılıcı ile hükmedemediği kıtalara adaleti ve şefkati ile hükmetmiştir.

Mademki tarihe şan ve şeref veren bu müstesna meziyetlerimiz mevcuttur, Türk gençliğinin bu mirası elbetteki müdafaa ve muhafaza etmeye azimli ve gayretli olması gerekir. Ecdada yaraşan bir gençlik olmak istiyorsa ki; böyle olduğuna kaaniiz, hiçbir zaman ecdadından intikal eden bâkir hüviyetimize ve şeref membaımıza en ufak bir gölge düşürülmesine rıza göstermemelidir.

Diğer teşekküller üzerinde durmayacağım. Bunların hiçbir affın karşısında olamaz. Tarihimizi tetkik ederseniz, ordu çok kere en zalim düşmanları ile kıyasıya savaşmış; ölü, şehit ve gazi vermiş; en sonunda kumandana bakıyorsunuz bir af fermanı ile hepsini unutup geçivermiştir. Yine o mirasın mirasçuları sayılan, şanlı, şerefli Türk ordusu asla affın, af fikrinin karşısında değildir. O halde bütün sıkıntıların bütün güçlüklerin memleketteki reaksiyonların aksiyondan doğmasının sebcbi bir felsefe aykırılığından affın yanlış temele bina edilmek istenmesinden ileri gelmiştir. Bugün buna dikkat ederek doğru düşünüdüğümüz takdirde maksada varmak her zaman mümkün olacaktır.

Muhterem arkadaşlarım, bu konuda tarihçe yapmak belki birçok noktalara ışık tutabilirdi.

Fakat vaktinizi almak istemiyorum. Hakikatleri hepimiz biliyoruz, görüyoruz. Bir arkadaşımız kasten tecahül etti. «Hükümet Reisi, memleketin imkân ve şartlarının ne olduğunu söylesin.» dedi. Müsaadenizle, Mecliste mebus olan bir arkadaşın, en az Başvekil kadar memleketin şartlarının ne olduğunu bilmesi; bilmiyorsa hissetmesi lâzımdır. (Alkışlar)

Türk demokrasisi cılız kalmıştır. Niçin cılız kalmıştır? Çünkü demokrasimiz yeteri kadar samimiyetten gıdalanamamıştır. Gıdalanabildiği gün bu demokrasinin karşısına geçecek ve onu mağlubedecek bir kuvvet tasavvur etmiyoruz.

Gözlerimizi bir sene evveline çevirirsek, memleketin imkân ve şartları ne vaziyetteydi, ne oldu, nereye geldi. Bunu söylemeyeceğim, ama, partili arkadaşlarım, mebus arkadaşlarım, halen mesul kademelerde bulunan arkadaşlarımın bunu gayet iyi bilmeleri lâzım.

Ben âcizane bir tavsiyede bulunacağım : Bu sualin cevabını lütfetsinler, Sayın Başbakan vermesinler, Sayın Arar arkadaşım bunu Genel Başkan Bölükbaşı'ya sorsun. (Alkışlar, bravo sesleri)

23 Ekim sabahını hatırlarsınız. Arkadaşlar. Bir dörtlü protokol tanzim edildi. Çatı altında kahramanlık nutukları söylemek kolaydır. Fakat, umumi efkârın önüne çıkıldığı zaman meselenin rengi değişiyor. 23 Ekimi bilirsiniz. İhtilâlden normal bir idareye geçerken, ihtilâl liderleri ihtilâli yapanlar endişeler izhar ediyor. Bu endişe karşısında, parti liderleri bir araya gelmişler, bu konu da dâhil, üzerinde hassasiyetle konuşup bir protokola varmışlardır. Bu protokol da, memleket imkân ve şartları müsaadesinde affın çıkacağını ve bu affın vatanperverce ve şuurlu hareketleriyle mâzideki mücadeleleri tasfiye yolunda bir hareket olacağını ve bunun takdirinin Hükûmete mevdu bulunacağını uzun boylu konuşmuşlar. Ben Yüksek Huzurunuzda, o celsede liderlerin hepsinin birbiriyle nutuk yarışmasına girdiklerini ne kadar hassas olduklarını ifade etmek istemem. Fakat arkadaşlar isterse, bir zaruret hâsıl olursa bilinmiyen gerçekleri Türk milletine açıklamaktan da asla geri kalmam. Perdeyi açarım, siyasi çehreleri gün ışığına çıkarırım.

Muhterem arkadaşlarım, iki gün evvel parti gruplarının bir araya gelerek memleketin içinde bulunduğu şartları bilmiş, duymuş kişiler olarak müşterek bir beyanname neşrettiklerini memnu-

niyetle gördük. Bu hepimize huzur veren bir hâdisedir. Çünkü, artık fikir ve kanaatlerimiz ne olursa, olsun, nek adar ayrı düşünceye sahibolursak olalım, memleketin millî meselelerinde elele verme imkânlarına sahip bulunduğumuzu ve bugün bilhassa Türk milletini tehdideden komünizm tehlikesi karşısında Meclis olarak, partiler olarak, Hükümet olarak yekvücut olduğumuzu ifade ve ilân etmiş vaziyetteyiz. (Bravo sesleri, alkışlar)

Memlekette tansiyonu yükseltmek isteyen gizli ve açık tahrikçilerin, huzuru bozmak isteyen yeraltı ve yerüstü faaliyetleri bulunduğu mâlûmunuzdur. Bunu biliyoruz. Muhterem arkadaşımın da bildiğini tahmin ederim. Af mevzuunda cemiyetin tansiyonunu derece derece arttıran ve hepimizi üzen birtakım hâdiseler maksada hizmet etmediği gibi, aksine millî tesanüde de zarar vermiştir. Bu ameliyatı muvaffakiyetle yapalım arkadaşlar. Ziyarı yok, kısmi af olsun. İlk önce bunu çıkaralım. Kısmi huzur gelsin. Buna gönlümüz razı ve taraftarız. İnşallah bu kısmi af memlekete huzur getirir. Ümid ederim ki, Yüksek Meclisinizin kararlarıyla bu affı gerçekleştirmek hususunda muhterem ve vatanperver görüşler iyi bir neticeye ulaşır ve bundan da hepimiz büyük bir memnuniyet duyarız. (Alkışlar) Ben Hükümet teklifi üzerinde, teknik bakımdan maddelerde sırası gelince söz alıp konuşacağım. Bu mevzuda konuşacak arkadaşlarımız da olacaktır. Teknik meseleler üzerindeki görüşlerimizi âtiye bırakıyoruz, yalnız meseleler üzerinde açıkça kanaatlerimizi ifade ederken Yüksek Meclisin beni müsamaha ile dinlemesi ve teveccühleri benim için en büyük gurur vesilesi olmuştur. Teşekkür ederim.

Huzurlarınızdan ayrılırken C. K. M. P. Meclis Grubu adına bir hissimi ifade etmek istiyorum.

Muhterem arkadaşlar, tehlikeler karşısında yanyana gelmiş partiler manzarası görmek yerine; samimiyet vasatında her zaman ve her yerde, kanaatler, fikirler, programlar ne olursa olsun, ne kadar aykırı düşünersek düşünelim, bir orta yolda birleşen ve uzlaşan partiler manzumesi görmek, bizi daha çok bahtiyar edecektir. İnşallah bu kanun bunun ilk tezahürü olur. Hepinizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Şimdi söz sırası Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İbrahim Öktem'de. Buyurun.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ MECLİS GRUPU ADINA İBRAHİM ÖKTEM (Bursa) — Çok muhterem arkadaşlarım,

Gerek seçimlerden önce gerek seçimlerden sonra üzerinde çeşitli müzakerelerin cereyan ettiği bir konu ile ilgili bir kanun tasarısının müzakeresini yapmaktayız.

Bu müzakerelerin, Mecliste vazife gören parti gruplarının müşterek beyannamelerinin umumi efkâra sunulduğu bir günde başlamış olması memleketin huzuru bakımından bir iyi talih olduğuna şüphe yoktur. Grupların müşterek beyannamesinde bir kere daha ifadesini bulan 27 Mayıs millî devrim hareketinden sonra siyasi suçlulukları sebebiyle mahkûm olanlardan bu Birleşimde bir kısmı bu tasarının kanuniyet kazanması ile hürriyetlerine kavuşacaklardır.

Hükümet tasarısını gerekçesi ve muhtevası itibarıyla memleket şartlarına uygun buluyoruz. C.H.P. Grubu bu sebeple Yüksek Meclisten milletin bir lûtfu ve atıfeti olarak bu tasarının aynen kabulünü samimiyetle arzu etmektedir. Tasarıdaki ölçünün genişletilmesi ve hele affın mahiyet ve mesnedi üzerinde tartışılmasında ne siyasi suçluluk bakımından ne de millî huzur bakımından hiçbir fayda görmüyor, kanunun kabulü sırasında ve kabulünden sonra bu yoldaki beyanları memleket huzuru bakımından zararlı sayıyoruz.

İkinci koalisyon protokolünde yer alan ölçüde getirilen af tasarısına oy vermenin koalisyon partileri mensupları için olduğu kadar samimiyetle affı istiyen diğer Parlamento üyelerinin de tesriî bir görevi bulunduğunu belirtirken milletimizin âtîfet duygularına tercüman olduğumuza ve memleket huzuruna hizmet ettiğimize inanıyoruz. (Orta sıralardan alkışlar)

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım, 15 arkadaşımız söz almıştır. Şimdi bunların isimlerini okutacağım ve her ismi okunan arkadaşım, müzakere mevzuu olan kanun tasarısı hakkında lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi konuşacağımı lûtfen işaret buyursun.

Fuat Arna. Lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

FUAT ARNA (İstanbul) — Aleyhinde konuşacağım.

BAŞKAN — Kadri Eroğan. Lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

KADRI EROĞAN (Urfa) — Aleyhinde konuşacağım.

BAKŞAN — Erol Yılmaz Akçal, lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

EROL YILMAZ AKÇAL (Rize) — Üzerinde konuşacağım.

BAŞKAN — Halûk Nur Bâki. Lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

HALÛK NUR BÂKİ (Afyon Karahisar) — Lehte konuşacağım.

BAŞKAN — Halit Fikret Aka. Lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

HALİT FİKRET AKA (Nevşehir) — Üzerinde konuşacağım.

BAŞKAN — Kadri Özek, lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi, konuşacaksınız?

KADRI ÖZEK (İzmir) — Üzerinde konuşacağım.

BAŞKAN — Sait Sına Yücesoy, lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

SAIT SINA YÜCESOY (Konya) — Üzerinde konuşacağım.

BAŞKAN — Aziz Zeytinoğlu, lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

AZİZ ZEYTİNOĞLU (Eskişehir) — Aleyhinde konuşacağım.

BAŞKAN — Şükrü Yüzbaşıoğlu, lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

ŞÜKRÜ YÜZBAŞIOĞLU (Afyon Karahisar) — Aleyhinde konuşacağım.

BAŞKAN — Mustafa Kaptan, lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Aleyhinde konuşacağım.

BAŞKAN — Nurettin Özdemir, lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

NURETTİN ÖZDEMİR (Gümüşane) — Üzerinde konuşacağım.

BAŞKAN — Abdurrahman Güler, lehte mi, aleyhte mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

ABDURRAHMAN GÜLER (Çorum) — Üzerinde konuşacağım.

BAŞKAN — Yakup Kadri Karaosmanoğlu, lehinde mi, aleyhinde mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

YAKUP KADRI KARAOŞMANOĞLU (Manisa) — Vazgeçtim efendim.

BAŞKAN — Sabri Vardarlı, lehinde mi, aleyhinde mi, üzerinde mi konuşacaksınız?
SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Üzerinde konuşacağım.

BAŞKAN — İhsan Kabadayı, lehinde mi, aleyhinde mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

İHSAN KABADAYI (Konya) — Aleyhinde konuşacağım.

BAŞKAN — Bu mevzu ile ilgili olarak başka söz istiyen var mı?

ŞEVKİ GÜLER (Afyon Karahisar) — Ben de söz istiyorum.

BAŞKAN — Lehinde mi, aleyhinde mi, üzerinde mi konuşacaksınız?

ŞEVKİ GÜLER (Afyon Karahisar) — Lehinde konuşacağım.

BAŞKAN — Şimdi arkadaşlar, bir takrir vardır, onu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Anayasayı ihlâl suçundan mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkında kanun tasarısıyla ilgili olarak Adalet Komisyonunca kabul olunan metnin tümü üzerindeki müzakerelerin, İctüzüğün 85 nci maddesinin 2 nci fıkrası gereğince, lehte, aleyhte ve hakkında münavebe ile konuşulması suretiyle yapılmasını arz ve teklif ederiz.

Kastamonu
Sabri Keskin
Malatya
Avni Akşit

Afyon K.
Asım Yılmaz
Eskisehir
Seyfi Öztürk

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, hâtıralarınızı tazelemek için Tüzüğün 85 nci maddesini okuyorum : «Söz, talep ve kayıt sırasına göre verilir.

Heyet isterse, müzakere olunan meselelerin lehinde, aleyhinde, hakkında, münavebe ile söz söylemek takarrür eder.»

Bu fıkraya istinadeden arkadaşlarımız, bu takriri vermişlerdir. Takrir aleyhinde söz istiyen olmadığına göre, takriri oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, lehte, aleyhte ve üzerinde söz alan arkadaşlara münavebeyle söz vereceğim.

Lehte söz alanların ilki Halûk Nur Bâki. Bayurun.

HALÛK NUR BÂKİ (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlarım, ne tuhaf bir tecellidir ki, af gibi mukaddes bir mevzuun, bir memleket içerisindeki politikacılar tarafından âdeta istenmez hale getirildiğini müşahede etmekteyiz. Bu, eidden elem vericidir arkadaşlar. Aslında, bizim milletimiz içerisinde, af gibi bir mevzuu her hangi bir vesile ile reddedecek Türk vatandaşı mevcut değildir. Ancak, politikacılar, bizzat mahkûmların tabii ve beşerî bir hakkı olan affı o hale getirdiler, o kadar dejenere ettiler ki, âdeta affa temayülü olan memleket politikası yangında alev benzini dökülmesine benzetildi. Ve affa temayülü olan politikacılar da âdeta bu mevzuu konuşmamak zorunda kaldı.

Muhterem arkadaşlarım;

Seyfi Beyin izah ettiği gibi, hakikaten bir atıfet olması lâzımgelen af, hukuki sıfatiyle, her hangi bir mağduriyete meydan vermemek, mahkemelerin kararı üzerindeki her hangi bir yanlışlığı düzeltmek bakımından, faydalı bir müessese telâkki edilebilir. Ancak, ne var ki, af konusu, memleketin içinde bulunan siyasi zümreleri birbirinden ayırmaya vesile edilmiştir. Onun için Af Kanunu, artık normal bir kanun halinden çıkmış, parlamento ve rejimin teminatı olan bir kanunu haline gelmiştir. Her yerde, her zaman, parlâmentonun, Türk demokrasisinin hangi noktada, hangi krizler içinde, hangi zaruretler, hangi genişlikler içinde bulunduğunu bilmiyen vatandaş ve parlamento üyesi kalmadığı halde, zaman zaman, «Mademki Meclis vardır, mademki Meclisin haysiyeti vardır, hâkimiyeti vardır, o halde af tümü ile çıkarılmalıdır.» diye bir noktai nazar ortaya atıldı. Hâlâ af konusu konuşulurken Meclis Af Kanununu tümü ile çıkarmak kudretinden mahrumdur, gibi gösterilmek istenildi. Böyle değil arkadaşlar. Meclis; her şeye muktedirdir, Meclisin içinde bulunan üyeler, iktidarlar, mantıkları ile bilmektendirler ki, Af Kanunu lâalettâyin bir kanun değildir. Ortaya atış itibarıyla temelinden dejenere edilmiş âdeta rejim üzerindeki tasarruflar tadadî hale getirilmiştir. Meclisin üzerinde tesiri ne imiş, af kanununu kademeli çıkarmakta kimlerin rolü olacaktı, şeklindeki mantıkların artık terk edilmesi lâzımgeldiği kanaatindeyim.

Sabahtan akşama kadar beş parti «Ben Türk Vatana bağlıyım; Hükümetin bugünlerde sıkı durmasını istiyorum, partiler arasında bir kar-

deşlik vardır» diye yüzlerce deklârasyon neşretse, yazı ve kelime dejenerasyonu olur, hakikati ifade eden lâflara da inanılmaz olur. Eğer partiler, hakikaten bir kardeşlik havası içinde bir araya gelmek istiyorlarsa, kendilerinin içinde buldukları gerçekleri, vicdanları ile başbaşa kaldıkları zaman, kendi bildikleri realite ve hakikatleri dile getirip; ben evvelce söz verdim, yatırım kanallarımı nasıl keserim, nasıl seçimi tekrar kazanırım, diye kendi kendine söylediklerini hattâ yakın dostlarına söylediklerini fiilen ispat etmesi lâzımgelir. Politikacıların çoğu, bilhassa hakikatleri burun buruna bilen kimseler oldukları halde, gerek Meclis kürsüsündeki ifadelerde ve gerekse çeşitli vesilelerle yaptıkları sair konuşmalarda bunları bilmemezlikten gelmektedirler.

Bir sözcü arkadaşım, affın kısmi olması dolayısıyla, huzurun da kısmi olacağını ifade ettiler. Muhterem arkadaşlarım; huzur demek mutlaka muayyen kişilerin rahatlığı veya muayyen kişilerin ateş üzerinde oturması demek değildir. Huzur ortalama olur. Toptan bir af çıktığı zaman bâzı kimselerin huzurlarının kaçabileceği realitesine inanmak lâzımdır. Bu kimseler, zan edildiği gibi, askerî şahıslar değildir. Doğrudan doğruya politikacı veya tarafsız olarak bir kısım vatandaşların da huzurlarının kaçabileceğini kabul etmek, bu realiteye inanmak, en azından münsif olmak demektir.

Arkadaşlarım; affın kısmi veya toptan çıkması mevzuunda tartışılan bir noktayı da müsaadenizle arz etmek isterim.

Eğer bir affın çıkmasına bir politikacı samimî olarak inanıyorsa onun tek mesnedi, vicdanındaki merhamet duygusu olmak lâzımgelir. Bunun dışında affı istemeye hakkı yoktur. Çünkü, af, yalnız merhamete dayanır. Onu uçuracak başka kanaat yoktur. Politikacı eğer rahîm sıfatıyla affı istiyorsa bunun kaynağını vicdanında bulmalıdır. Allahın günü bu memlekette af konuşulursa, affını istediklerimizin bundan ne kadar ıstırap çektiklerinin farkında mıyız? Allahın günü, bugün affolacaksın, yarın affolacaksın, af büsbütün kayboluyor psikolojisi altında yaşatmaya hangi merhametli politikacının hakkı vardır arkadaşlar?

Yine politikacılar af konusunu âlet ederek, işi o hale getirdiler ki, politikalarının kaderini Af Kanununun kaldıracağı ezanın kapasitesi-

ne bağladılar. En büyük politikacı dahi bu şekilde yatırım yapar hale geldi. Ne acıdır arkadaşlar, günlere münakaşasını yaparak on seneyi isteyenler sekiz sene taraftarlarını, onbeş seneyi isteyenler on sene taraftarlarını insafsız ve merhametsiz kimseler olarak göstermeye çalıştılar. Bunlar, politika kazanımı karıştırıp milleti velveleye vermekten başka nedir?

Sekiz seneliklerin tahliyesini isteyenlerin merhametsiz, on seneliklerin tahliyesini isteyenlerin merhametli olduğunu kim iddia edebilir? Böyle basit bir noktai nazardan hareket edilerek kurulmuş olan Birinci Koalisyon bozuldu, piyasa istikrarsız kaldı, yüzlerce af bekliyen mahkûm ıstırap içinde kıvrandı. Hani politikacı fazileti? Bir de açmışız kanunları, af şöyledir, bilmem Avrupa memleketleri parlâmentolarında şu şekildedir, bizde böyledir, içte şöyledir, dışta böyledir. İçte filân hukukçu şöyle söylemişti... Yazıklar olsun parti deklârasyonuna, yazıklar olsun bu şekilde düşünen politikacılardan ümit bekliyenlere. («Yazıklar olsun Nur Bâki» ye sesleri)

Evet, Halûk Nur Bâki'ye yazıklar olsun ki, böyle bir sözü böyle bir Parlâmentodan ve onun içindeki bir arkadaştan duymak bahtsızlığı varmış. (Ortadan «Bravo» sesleri)

Muhterem arkadaşlarım; affın birinci kademesinin çıkması, onun arkasındaki kademenin temennisi hususunda ufak bâzı politika oyunları var. Bu noktaya parmak basmak lâzımdır. Bu memlekette umumi bir affın çıkmasını, biraz evvel de arz ettiğim gibi, samimî olarak inanıyorum ki, her vatandaş istemektedir ve bunda da samimîdir. Ama arkadaşlar, bu mevzuun yatırım için istismar edilmesi ve affın sırtından siyasi bir kazanç temini, devamlı surette meslek haline getirildiği müddetçe, bu af Kanununun dışında kalan kimseler orada yatmakta devam eder. Kim ki bu şekilde istismar etmeye devam ediyor, oradakilerin çıkmasını istemiyor demektir. (Bravo sesleri)

Arkadaşlar, sırası gelmişken bir noktayı daha açıklayacağım. Açıklamak istediğim nokta, sırf şu üzüntü verici olaydan ileri gelmektedir. Ve yazıklar olsun diyen arkadaşşıma bir nevi hitaptır. Ben arkadaşlar, ciddi olarak Af Kanununun çıkması için mücadele eden ve bir dahaki seçime olan bağlarını kesen, büyük şansa sahip bir partiyi, sırf Af anununun çıkması

için terk eden bir insanım. Ben bu büyük partinin liderine dedim ki: «Siz affı destekleyin, zira yatırım yapacaksınız. Ben muvafakat ediyorum. Ama bu affın çıkmasına mâni olunmasın...»

Arkadaşlar, ben böyle fedakârlık yapmış bir insanım. Bu fedakârlığı, medbur olduğum için burada söylemiş bulunuyorum. (Soldan gürültüler)

BAŞKAN — Efendim, gürültüyü keselim lütfen.. Beyefendi, siz de lütfen mevzu içinde konuşun ve şahsi durumlar hakkında beyanda bulunmayın.

HALÛK NUR BÂKİ (Devamla) — Sayın Başkandan özür dilerim. Son cümlem, bu Af Kanununun etrafındaki parazitlerin mahiyetini arz etmek bakımından çok kıymetli ve mevzuun içinde olsa gerektir.

Arkadaşlarım, son olarak bir sözünün sözlerine işaret etmek istiyorum.

Memleketin bugün içinde bulunduğu gerçekleri ilân etsin, mevzuuna ben de dönmek isterim. Hakikaten önemli nokta. Hükümet hangi noktadadır, parlâmentonun üstünde, sağında, solunda neler vardır?... Allahın günü konuşa konuşa demokrasinin haysiyetini her gün makasla kese kese elle tutulamıyacak hale getiriyoruz.

Politikanın içindeki, sathı mailin, yahut sathı maildeki politika potansiyelinin mevcudiyeti her hangi bir aletle ölçülemez. Şartların, kudretlerin ayrı ayrı sosyal dayanakları vardır. Fransa'da hattâ, Amerika'da Kore savaşında, öyle anlar geçmiştir ki, politikacılar o anda Hükümet Başkanından, Amerika'nın demokrasisi hangi safhadadır? Mc. Arthur demokrasinin üstünde mi, yanında mı altında mı diye sormuşlardır. Amerikan demokrasisi hakikaten Mc. Arthur'un altına doğru sınırlanmıştır. Ama arkadaşlar, Allahın günü bu mevzuda sual sormakta olan politikacılar, unutmıyalım ki, yörük sırtından kurban kesiyorlar.

Kendi ufak siyasi mücadelelerine yatırım olsun diye, toptan af mevzuu üzerinde politikalarını seyrettirebilmek için bu kürsüden cevaplandırılmamasını istemekte olan kimseler, aynı kimselerdir ki, Ali Fuat Başgil'e de, «Buralar da çok doluşma, başım belâdadır.» demişlerdir. («Ne demek istiyorsun?» sesleri)

SÜREYYA SOFUOĞLU (Kocaeli) — Sadede gel.

HALÛK NUR BÂKİ (Devamla) — Süreyya Sofuoğlu'nun sadedine gelmek mümkün değildir. Çünkü böyle bir sadede gelmiyeceğim.

BAŞKAN — Sayın Halûk Nur Bâki, lâf atanlara cevap vermeyiniz, konuşmanıza devam buyurunuz.

HALÛK NUR BÂKİ (Devamla) — Efendim, söz atanlara cevap vermek yasak mı?

BAŞKAN — Cevap vermeyin efendim.

HALÛK NUR BÂKİ (Devamla) — Öyle ise ben de rahat rahat söz atarım.

Muhterem arkadaşlarım, Af Kanununun Hükümet tasarısındaki gibi çıkacağına, tasarının en kısa zamanda gerçekleşeceğine inanıyorum. Bütün politikacılar bunu kesin olarak bildikleri halde, bütün politikacılar şimdiden Af Kanununun Hükümet tasavvurunun hudutları dışında çıkarmıyacağını bildikleri halde, birçok politikacıların bugün hervesile ile af istedikleri bir hakikat iken, ben bu politikacılardan rica ediyorum, lütfen siyasi yatırımdan vazgeçsinler. Bu kanunun, bizzat herkesi memnun edecek, Parlâmentonun haysiyetini yüceltecek, dört başı mamur bir şekilde ve hiçbir yatırım yapmadan, bundan sonraki safhası da devam etsin. Bile bile yalancı takrir vermiyelim arkadaşlar. Kanun nasıl olsa, Hükümetin bir tasarrufu ile çıkacak. Yalancı takrirler verip durumu karıştırmıyalım. Bunlar politika değildir arkadaşlar. (Alkışlar)

Bu kanunun Muhterem Meclisimize, politikacılara ve bütün memleketi huzur getirmesini temenni ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Aleyhde söz isteyenlerin birincisi Fuat Arna'ya söz veriyorum. Buyurun, Fuat Arna.

FUAT ARNA (İstanbul) — Pek muhterem milletvekilleri,

Meclisimize gelmiş bulunan Af Kanununun müzakeresi vesilesiyle bu mevzudaki mütalâa ve kanaatlerimi huzurunuzda ifade etmek mecburiyetini hissetmiş bulunuyorum.

Meclis ve Hükümet olarak topyekûn Devlet'in velâyet âmmesinin, kanunların hâkimiyeti esasına bina edilmiş olduğuna şüphe yoktur. Ancak bir cezanın iskâtı mahiyetinde olan af müessesesinin bu esas prensibin bir ihlâli olarak

Devlete tanınan bir hak olduğunu da kabul etmek zaruretler.

Bu istisnai hakkın Devlete tanınmasındaki gaye de kanun hâkimiyeti ile tesis edilmek istenen müsavatın yerine daha yüksek bir gayenin (Adalet ve içtimai fayda) gayesinin bizzat Devlet eliyle tesis edilmek istenmesidir. Yani affın yüksek bir içtimai faydaya dayanması ve âdil olması en başta gelen şarttır. Bu vasfiyle de çoğu zaman kolaylıkla ifade edildiği veçhile af lütuf ve atıfet değildir.

Bu noktayı bir kere tesbit ettikten sonra hâlihazır anda da içtimai fayda bulunup bulunmadığı, hangi şartlarla âdil olacağı hususunda bir nebze tevakkuf etmek icâbedecektir.

Memleket içinde ıstırapları, kin ve intikam hislerini teskin etmekte âmil olacağı şüphesiz bulunan affın içtimai faydasını inkâr mümkün değildir. Ancak; adaleti kabili münakaşadır. Sebebi mâkul veya gayrimâkul fiilen ve vâkıa olarak Büyük Meclisin karşı karşıya gelmiş bulunduğu bir 22 Şubat arifesinde ortada Anayasaya sarîh bir tecavüz ve Ceza kanunlarının alâkalı maddesinin cürüm unsurları tebellür etmiş bir suç ve suçluluk bulunduğu halde soruşturma dahi yapılmadan bir Af Kanunu çıkarmış bulunan Meclisimizin bugün bir kısım insanları ceza altında tutmak bir kısmını serbest ad detmek suretiyle kısmi bir affa gitmesindeki adalet ölçüsünü izah imkânı bulunmamaktadır. Kaldı ki, 27 Mayısın meşruiyetinin tek sebebi, meşru olarak seçilmiş bir Meclisin bilâhara tasarrufları ile meşruiyetini kaybetmiş olduğu iddiasına dayanmakta ve vatandaşın bu sebeple direnme hakkını kullandığı hukuki ve siyasi bir kaziye olarak tesis edilmiş bulunmaktadır. Binaenaleyh Anayasayı 22 Şubatta ihlâl edenlere tatbik edilen tasarruf ile bugün yine Anayasayı ihlâl etmiş diğer bir zümrenin mukadderatını tâyin eden tasarruflarımız arasında yapacağımız tefrik, zümreleri kanun ve hakkaniyet ölçüleri bakımından farklı muamelelere tâbi tutan tasarruflar olmak itibariyle bizi meşruiyet gerçevesinden öteye götürecektir. 22 Şubatı ve onu takiben Meclisimizin davranışını zaruretlerin bir ifadesi olarak kabul ve takdim etmek Devlet nizamı ve ileriye ait takdir ölçüleri bakımından yalnız hatalı değil aynı zamanda tehlikelidir.

Evvêlâ şunu ikrar etmek lâzımdır ki, içtimai zaruretler şu veya bu sebepler geçmiş devirlere has karakterleri ile de vardı.

Bugüne ait karakterleri ile de var olacaktır. Ve pek tabiidir ki, Meclis ve Hükümet olarak Devlet, bu zaruretleri takdir etmek yetkisine her zaman sahip bulunacaktır. Şu şartlaktaki, bu takdir keyfiyeti kanun hâkimiyetine ve adalet ölçüsüne uygun olsun. Eğer zaruretlerin takdiri bizi, vatandaşları müstahak oldukları kanuni akıbetler bakımından birtakım inditirliklere tâbi tutmaya götürüyorsa bu yol bizi umumi mânada bizzat Devleti suçluluğa doğru götüren yoldur.

Zira, Devletin tefrik yaratmakta adalet ve kanun ölçülerini çignemekte bir mazeret sebebi bulunamaz.

Devlet, bir kısım vatandaş böyle istiyordu diyemez. Yine Devlet birtakım kuvvetler bana hükmediyordu diyemez. Hükümet ya ordu ve zabıtasına yani siyasi kuvvetine sahiptir veya değildir. Sahip ise takdirinde kendisine müdahale edecek bütün unsurlara bu yolla hâkim olacaktır.

Eğer siyasi kudretten mahrum ise Hükümet vasfı kalmamış demektir. İstifa edecektir.

Meclis için de böyledir. Bir kısım iradelere tâbi bir Hükümet ve o Hükümete ram olmuş bir Meclis, açıkça meşruiyetini kaybetmiş bir Meclistir. (Millet Partisi sıralarından alkışlar)

Millî iradenin mümessili olarak bir kısım iradelere ram olmak zaruretlerin bize emredebileceği yol ise, şeref ve isabet. Bu yola gitmemek, temsil sıfatlarımızın bitmiş olduğunu açıkça kabul ve ilân ederek nihai vazifemizi yerine getirmektir.

Zaruretler teranesi altında ve mütemadi emrivakilerle bu mukaddes kürsüyü hürriyetinden tecridetmeye ve haysiyetlerimizle oynamaya hiçbir kimsenin hiçbir kuvvetin hakkı yoktur. («yok öyle şey» sesleri)

Muhterem milletvekilleri,

En iptidai cemiyetlerde bile insanların mâşerî viedanında belirmiş bir hakikat vardır. Bu gerçeği hepimiz ilkökul sıralarında idrak etmiş bulunmaktayız bu da affın en büyük ve en insani bir intikam olduğu hakikatidir.

Bütün bu mâruzatım muayyen bir zümreyi cezadan kurtarmak için değildir. Bir gün hep-

miz toprak olacağız, bu gerçek sonunda ebedi mahkûmlar da halâs olacaktır. Ancak bu hâtıraların cemiyetimize tahmil edeceği mânevi ıstırabın teressübatını nesili âti çekecek ve bizleri haklı olarak itham edecektir.

Bendeniz aziz milletimizin nâçiz bir temsilcisi olarak samimî surette duyduğum bu endişeleri arz etmiş bulunuyorum. Hürmetlerimle (Sağdan alkışlar)

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Ankara) — Reis Bey söz istiyorum.

BAŞKAN — Grupunuz adına konuşuldu, müsaade buyurun.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Ankara) — Grup adına söz istiyorum, gruplar sıraya tabi değildir, tüzük hükümlerini çiğneyemezsiniz.

BAŞKAN — Tüzük hükümlerini çiğneyiyorum.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Ankara) — Tüzükte bir veya iki defa konuşulur diye bir kayıt yoktur. Grup sözcüleri sıraya tabi olmadan her zaman konuşabilirler...

BAŞKAN — Müsaade buyurun, söz sırasına göre kanunun tümü üzerinde konuşmak isteyen arkadaşlara söz verdikten sonra,...

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Ankara) — Yapamazsınız. Siz Tüzüğü çiğniyorsunuz, grupların söz hakkı bir defaya mahsus değildir. Sıraya tabi olmadan her zaman konuşabilirler. Sorun Meclise. Siz, 1946 daki huylarınızdan hâlâ vazgeçmemişsiniz...

BAŞKAN — Dinleyiniz efendim, Kanunun tümü üzerindeki konuşma devam etmektedir. Tüzük hükümleri şudur : Bir madde hakkında konuşulurken söz istenildiği takdirde grupların takdim hakkı mevcuttur. Halen burada konuşulmakta olan husus, kanunun tümü üzerinde görüşmek üzere söz sıralarını yazdırmış olan arkadaşlar içindir. Kanunun tümü hakkında 5 grup da söz istemiş ve kendilerine söz verilmiştir. Bunun dışında her hangi bir görüşme yoktur.

Bu itibarla diğer söz almış olanların sözü bitmeden, gruplara mütemadiyen söz verilmesi icabederse, bu takdirde yalnız gruplar konuşabilir, milletvekillerine konuşma imkânı bırakılmamış olur. Bu itibarla bizim görüşümüz budur. Eğer söz istemekte direniyorsanız...

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Ankara) — Evet, direniyorum.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar vaziyeti anladınız. Grupları adına tasarının tümü üzerinde söz isteyen arkadaşlara söz verilmiştir. Kanunun tümü üzerinde konuşmakta ve grupları adına söz almış olmalarına rağmen aynı mesele hakkında mütaaddit kere söz verilmesi hususunda arkadaşım direnmektedir. Kendisine söz verilip verilmemesi hususunu oylarınıza sunacağım. Kendileri söz istemektedirler, söz verilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Tereddüt hâsıl olmuştur, tekrar edeceğim. Grup sözcüleri takdimen söz istiyerek bu haklarını kullandıktan sonra, yalnız tümü üzerinde konuşma devam ederken tekrar takdimen söz isterlerse verilmesi lâzımdır diyorlar. Bu suretle grup sözcülerine söz verilmesini kabul edenler... Söz verilmesine lüzum olmadığını kabul edenler...

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Ankara) — Oylama usulsüzdür....

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, söz verilmesini isteyenlerin adedi 105, söz verilmemesini isteyenlerin adedi ise 117 dir. (Katiyen, doğru sayılmadı sesleri ve sağ taraftan gürültüler)

MEHMET SAĞLAM (Kayseri) — Usul hakkında söz istiyorum. (Oylamada usul hakkında konuşulamaz sesleri) (Oylamanın neticesi doğru sayılmadı sesleri ile Millet Partisi sırasından 5 milletvekili ayağa kalktı)

BAŞKAN — Arkadaşlar, arkadaşlarımız bizim tarafımızdan yapılan sayımla arz edilen neticeye itibar etmiyerek, 5 kişi ayağa kalkmak suretiyle, ayağa kalkılarak sayılmasını istemektedirler. Netice tebliğ edildikten sonra, bu şekildeki bir arzuyu kabul etmemek gerekir.

Efendim, ayağa kalkılarak sayılmasında ısrar ediyor musunuz? (Ayakta sayılsın sesleri) Bir kere de ayağa kalkılarak sayılmasını ısrar etmektedirler.

Bu hususu oylarınıza arz edeceğim. Ayağa kalkılarak tekrar sayılmasına lüzum görenler lütfen işaret buyursunlar.

(Sağdan, tüzük hükmüdür, reye konmaz sesleri)

MEMDUH ERDEMİR (Kırşehir) — Tüzüğün hükmüdür Reis Beyefendi.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Ankara) — Reye konmaz, Tüzüğün mutlak hükmüdür, 85 nci maddeyi okuyun.

BAŞKAN — Grup sözcülerine takdimen bir kere söz verildiği halde, tekrar aynı mevzuda görüşmeleri için takdimen isterlerse söz verilmesini kabul edenler lütfen ayağa kalksın... Söz vermeye lüzum olmadığı kanaatinde olanlar lütfen ayağa kalsınlar...

Muhterem arkadaşlar, söz verilmesi lehinde bulunanların adedi 129, söz verilmemesi lehinde bulunanların adedi 147 dir. Söz sırası Yılmaz Akçal'da, buyurun Yılmaz Akçal.

OSMAN ORHAN BİLEN (Gaziantep) — Reis Bey usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Usul meselesi halledilmiştir efendim.

OSMAN ORHAN BİLEN (Gaziantep) — Efendim, kifayet tavrımız vardı, daha evvel kifayet tavriri verilmişti.

BAŞKAN — Efendim, tasarının lehinde ve aleyhinde iki arkadaş konuştu. Üzerinde konuşacak bir arkadaşla söz vereceğim, o arkadaş da konuştuktan sonra kifayeti oya sunacağım. Buyurun efendim.

EROL YILMAZ AKÇAL (Rize) — Muhterem Başkan, kıymetli arkadaşlarım, içimizde birçok kimselerin bu mevzuda siyasi mahkûm yakınlarının konuşmasını arzu etmemelerini tabii olarak karşılamak icabeder. Hattâ kifayeti müzakere önergesinin verilmesi de, mevzuun allerjisinin bir neticesi olsa gerektir. Fakat huzurunuzda şunu da söylemek isterim ki, Meclise geldiğim tarihten bu tarihe kadar, benim için ne kadar değerli olursa olsun, hislerimin değil, ettiğim yemine sadık kalarak, aklımın ve vicdanımın emri altında harekete karar verdim. Ve, bu yemine de sadık kaldığıma inanıyorum.

Muhterem arkadaşlar, biraz evvel beyan ettiğim gibi, aylardan beri devamlı surette suiistimal edilegelmekte olan bir mevzuun hal noktasına yaklaşmış bulunuyoruz. Sokakta nümayiş yapanlar tarafından suiistimal edildiği gibi, darbei Hükümete teşebbüs edenler tarafından dahi suiistimal edilmekte. Çıkarılması veya çıkartılmaması bir hareketin sebebi şeklinde telâkki edilebileceği gibi, bir hareket etmemenin sebebi olarak da gösteriliyor. Hükümetlerin kurulmasının sebebi gösteriliyor, Koalisyonun devamının esbabı mucibesi olarak gösteriliyor. Bu-

nun arasında düşünmemiz icabeden bir tek nokta var; 500 kişinin hayatı mevzuubahistir.

Muhterem arkadaşlar, Meclis açıldığından bugüne kadar, gerek Parlâmento ve gerekse efkârı umumiye bir tek meselenin halli için çalışır gözüktü : Huzur ve af fâsit dairesini bulup çıkarmak. Af mı huzurdan evvel gelir, yoksa huzur mu aftan evvel gelir! Oysaki bu sorunun cevabı, hattâ Hükümet içinde bulunan bazı arkadaşlarımız tarafından, daha 1947 senesinde halledilmişti. Muhterem arkadaşlar, 1947 senesinde affın efkârı umumiyenin heyecanını teskin gayesiyle çıkarılmasının icabetliğini bugün Devlet Bakanı olan Muhterem Turhan Feyzioğlu açık olarak bir makalesinde izah etmiş bulunuyordu.

Muhterem arkadaşlar, umumi aflar her milletin siyasi hayatının bir portresini teşkil eder. Bir memleketteki umumi aflara bakarak, o memleketin siyasi hayatında ne gibi istihaleler olduğunu kolaylıkla anlamak mümkündür. Bunun tarihte birçok misalleri vardır. Bunları teker teker saymak huzurunuzu fuzuli yere işgal etmek olur. Onun için saymıyacağım. Fakat memlekette sulh ve sükûn istiyorsak, vatandaşlar ve partiler arasındaki eski hesapların temizlenmesinde, kardeşlik duygularının yerleşmesinde memleketin istikbali ve demokrasi dâvası bakımından bir fayda görüyorsak, bu suçluların affında içtimali fayda var demektir.

Şimdi arkadaşlar, bizim burada inceliyeceğimiz bir tek mesele var. Affı, beş yüz kişiyi hürriyetine kavuşturmak için katiyen çıkartmalıyım, eğer içtimali bir fayda görüyorsak çıkartalım. Ben, burada bir içtimali faydanın var olduğuna kaaniim.

Biraz evvel okuduğum satırlar, gayrimesru bir iktidarı devirmiş kütlenin içinde bulunan ve daha sonra bir beyannamenin altına imza koymuş bulunan Nurullah Kunter'in bir makalesinden aldığım satırlardır. Sene 1950.

İşte arkadaşlar, 1950 senesi, nasıl bir devri sabık yaratmamak fikrinin galebesiyle meydana gelmişse, bugün de devri sabık yaratmama fikriyle hareket etmemenin ehemmiyetine kaaniim.

Muhterem arkadaşlarım, hükmün infazının efkârı umumiye rencide edeceği hallerde af çıkartılır. Bu hükmün infazının efkârı umumiye rencide ettiğinin misali benim, karşınızdadır ar-

kadaşlar. Daha fazla izahat vermek istemiyorum. Çünkü, bu nazık zamanda Hükümetin vermiş olduğu söze sadık kalarak, netice itibariyle Hükümetin kuvvetini ve otoritesini ispat etmiş olmak bakımından dahi olsa, Hükümetin vermiş olduğu söze sadık kalarak netice itibariyle bir Hükümet otoritesini ispat etmiş olmak bakımından dahi olsa bu affı getirmesini şükranla kaydettiğimi belirtmek isterim. Hükümeti huzurunuzda tebrik ederim, ancak af Hükümete aidolan bir mesele değildir. «Bir faninin ölümüne veya idamei hayatına hüküm vermek diğer bir vatandaşa verilemez. Bu hakkın hepsi, lâyemut olan Türkiye Büyük Millet Meclisine aidolmalıdır. Çünkü Türk milletinin tek ve sarsılmaz kudreti ondadır» Söylüyor Atatürk.

Demek ki, arkadaşlar, af hususunda karar almak yetkisi tamamen Türkiye Büyük Millet Meclisine aidolmak lâzımgelir. Halbuki hal bu şekilde olmamıştır. Bir protokol imza edilmiştir. Koalisyon katılan parti başkanlarının imza ettikleri bir protokola göre, huzurunuzda af tasarısı diyemeyeceğim, ancak bir meşruten tahliye müessesesi ile gelinmiş bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, şimdiye kadar, affın suiistimal edildiğini kesin olarak söyledim, buna inanıyorum. Af mevzuu hakikaten suiistimal edilmiştir. Maalesef şunu söylemek istiyorum ki, benim inançma göre, halen de suiistimal edilmek istidadındadır ve bu dava kesin olarak halledilmedikçe suiistimal mevzuu ortadan kaldırılmadıkça suiistimal edilecektir de.

Şu halde bunun neticesi gayet açıktır. Suiistimal edilen bir mevzuda suiistimal mevzularını tamamen kapatmak lâzımdır, tıkamak lâzımdır. (Gürültüler.)

Muhterem arkadaşlar, teker teker müdahale eden arkadaşların sözlerine cevap vermek istemiyorum. Eğer cevap verirsem burada yeniden bir münakaşa zemini açılır ve şu Meclisin huzuru yeni baştan bozulabilir. Memleketin huzuru, dolayısıyla Meclisin huzuruna bağlı olduğu için o da bozulacaktır. Bu bakımdan arkadaşlarımdan benim kendimi ayarladığım gibi, kendilerini ayarlamalarını rica ediyorum.

Muhterem arkadaşlar, af mevzuu, hazırlanış bakımından, tamamen yanlış bir şekilde empoze edilmiştir. Bâzi şahıslar tarafından af mevzuu, 27 Mayısın karşısında hareket edenlerin or-

taya çıkardıkları bir mevzu şeklinde telâkki edilmiştir. Oysa ki, 27 Mayısı nasıl anladığımızı, daha evvel bu kürsüde ifade etmiş bulunduk. 27 Mayıs eğer bir kardeşlik için yapılmışsa, af mevzuu, 27 Mayısın tabii neticelerinden birisi olmak lâzımgelir. Bu bakımdan af mevzuu üzerinde 27 Mayıs kuvvetlerinin bizden fazla hassasiyetle durmalarının lüzumuna kaanım.

Umumi olarak bu noktaları belirttikten sonra, memleketlerin siyasi hayatları bakımından, başka bir noktayı tebarüz ettirmekte fayda mülâhaza ediyorum.

Şuna emin olmanızı rica ediyorum, Kayseri'de hükümlü bulunan mahkûmların her birisi şimdiye kadar yüzlerce defa ölüm azabına mahkûm olmuşlar ve cezalarını çekmişlerdir. Birçok memleketlerde Hükümet darbeleri olur, birçok memleketlerde ihtilâller olur, fakat bunun neticesinde verilen cezalar da birbirinden farklıdır. Meselâ, Mısır'da, hattâ Irak'ta hattâ Yemen'de cezalandırılanların adedi bazan az, ekseriyetle neticeleri bakımından, ailelerine sirayet etmeyecek şekilde ferdî ekseriyetle hudut harici edilmek gibi birtakım neticelere inhisar etmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, bu yarayı kesin olarak kapatmak lüzumuna inanıyorum ve bu inancım Sayın Başvekilin Devlet Başkanına yazdığı bir mektupta kesin olarak belirtilmiş bulunmaktadır.

Sayın Başvekil ne diyor? «Siyasi dâvaların sonuçları her zaman tartışma konusudur ve cemiyette huzursuzluğa yol açarlar.»

Mahkeme kararlarını bir teşriî organda münakaşa mevzuu yapmak istemiyorum. Fakat, bunun efkârı umumiyede daimî surette münakaşa edildiğini artık bilmiyen fert bu cemiyette kalmamıştır. Bu, tamamen ve tamamen suçun vafından doğan bir husustur.

Muhterem arkadaşlar, şimdi bir parça da kanunun metnine temas etmek istiyorum.

BAŞKAN — Umumi heyeti hakkında konuşunuz.

EROL YILMAZ AKÇAL (Devamla) — Umumi heyeti hakkında konuşuyorum. Kanunun metni ve esbabı mucibesi hakkında konuşuyorum.

Muhterem arkadaşlar, bir koalisyon protokolü tesbit edilmiştir. Bu koalisyon protokolü-

nün tesbit ettiği hudutlar katiyen hukuk nosyonu tarafından tetkika uğramadan, bu kanun derlenmiş, toplanmış, huzurunuza getirilmiştir. Bu tasarıda öyle bir husus vardır ki, aynı suçun asli failleri affedilmiş, iştirak eden fer'i failleri affedilmemiştir. Bu, ne şekilde kabili müdafaadır; komisyonda öğrenmeye çalıştık, öğrenemedik. Adliye Vekilinden rica edeceğim, lütfen izah etsinler, hiç olmazsa burada öğrenelim.

Kanunun bir başka eksikliği daha var : 27 Mayıs'ta Türkiye'de bulunan şahıslar muhakeme edilmiş ve hüküm giymişlerdir. Halihazırda, bu suçtan dolayı muhakeme edilmemiş bazı şahıslar vardır; bunların affa tabi olmaları, hukukta adalet sisteminin tabii neticesi olmak lâzımgelir.

Çünkü, af, muvakkat bir zaman için Ceza Kanununun o maddesinin üzerine örtülmüş bir örtüden başka bir şey değildir.

Demek ki, bu kanun, bizim adalet hislerimizi de diğer, birçok noktalardan başka, bu noktada da ihlâl eder mahiyettedir.

Bendeniz bu noktayı verilecek, koalisyon partileri tarafından, verilecek takrirlerle, hiç olmazsa bu noktaların tashih edilmesini sizlerden rica ederim.

Muhterem arkadaşlarım, birçok eksiklikleri, noksanları olmasına rağmen kanunu tasvibetmenin lüzumuna inanıyorum. Kanun, Hükümetin otoritesini tescil edecektir. Gönül isterdi ki, şu Meclisin otoritesi de tescil edilmiş olsun ve bizler de huzur içinde vazife görelim.

Hepinizi hürmetle selâmlarım. (Soldan, alkışlar)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar; kanun tasarısının genel görüşmesinin yeterliğine dair takrirler gelmiştir; bu takrirleri okutacağım, alacağınız karara göre hareket edilecektir.

Takrirleri okuyoruz, efendim.

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına
Müzakereler kâfi derecede aydınlandı. Konuşmaların kifayetini arz ederiz.

İstanbul
Şahabettin Orhon

İstanbul
Naci Öktem

İstanbul
İbrahim Abak

Yüksek Başkanlığa

Tasarının tümüyle ilgili olarak iki aleyhte, iki lehte, iki hakkında olmak üzere altı milletvekili konuşmuşlardır.

Bu itibarla ve konu yeter derecede aydınlandığından görüşmelerin yeterliğini arz ve teklif ederiz.

Gaziantep
Osman Orhan Bilen

Afyon Karahisar
Veli Başaran

Bursa
Cevdet Perin

Millet Meclisi Başkanlığına

Siyasi istismar mevzuu olmaktan uzak, parti ve partilerüstü kalması gereken ve Hükümetin sevk esprisinde mânasını bulan Af kanunu tasarısının tümü üzerindeki görüşmelerin, konunun aydınlanmış olması bakımından yeterliğine karar verilmesini arz ve teklif ederim.

Ankara
İbrahim Sıtkı Hatipoğlu

Millet Meclisi Başkanlığına

Siyasi af tasarısı hakkında lehte - aleyhte ve üzerinde yapılan müzakereler, kâfi şekilde Meclisi aydınlatmıştır.

Kifayeti müzakere teklifimizi arz ederiz.

Amasya
Reşat Arpacıoğlu

Gümüşane
Halis Bayramoğlu

BAŞKAN — Eneümen de söz istiyor mu? (Hayır, sesleri)

Sayın arkadaşlar, tasarının tümü üzerinde beş Parti Grubu Sözcüsü ve ayrıca aleyhinde, lehinde ve üzerinde olmak üzere üç milletvekili arkadaşımız konuşmuş bulunmaktadır. Şimdi Hükümet konuşmak istiyor. Verilen takrirleri kabul ettiğimiz takdirde, Hükümetin konuşmasından sonra, son söz milletvekilinin olduğu için, bir milletvekiline söz vereceğim. Ona göre muamele yapılacaktır.

HALİT FİKRET AKA (Nevşehir) — Takrir aleyhinde konuşacağım.

BAŞKAN — Buyurun, Halit Fikret Aka.

HALİT FİKRET AKA (Nevşehir) — Muhterem arkadaşlarım, henüz 3 arkadaş bu mevzu üzerinde konuşmuş bulunmaktadır. Fakat, meselenin ehemmiyeti ve içtimai fayda ve mahzur-ları mütalâa edilecek olursa, daha birçok arkadaşın konuşmasında büyük bir zaruret vardır. Bugüne kadar en ehemmiyetsiz kanunlar dahi,

teamül itibariyle, en az iki lehte, iki aleyhte, iki de üzerinde konuşularak kanunlaşmış ve bu kanunlaşmalarda bu minval üzere hareket edilmiştir. Halbuki, bugün Af Kanunu gibi, memleketin âdeta, ekseriyetini temsil eden bir zümrenin ve bütün halkımızın şu veya bu şekilde üzerinde durduğu bir mesele hakkında 3 kişi konuştuğundan sonra, kifayeti müzakeresinin kabul edilmesi kanaatimce katıyen uygun değildir.

Ayrıca deminecek Başkanımızın grup adına... (Gürültüler)

BAŞKAN — Halit Bey, müsaade edin, size bu hususta söz vermedim.

HALİT FİKRET AKA (Devamla) — Efendim, Tüzük ve Anayasa...

BAŞKAN — Efendim, yalnız kifayeti aleyhinde konuşacaksınız.

HALİT FİKRET AKA (Devamla) — Konuşacağım. Reis Bey Anayasayı ihlâl etmeyin konuşacağım. (Şiddetli gürültüler.)

BAŞKAN — Hayır efendim, bu hususta size söz vermiyorum, konuşamazsınız. (Mikrofon kesildi), (Ortadan sürekli ve devamlı alkışlar) (gürültüler)

HALİT FİKRET AKA (Devamla) — Konuşacağım arkadaşlar, konuşacağım. (Şiddetli alkışlar) Siz ne kadar alkışlarsanız, sesimi işittirmemeye çalışsanız yine konuşacağım. Sesimi işittiririm.

BAŞKAN — Efendim, sözünüzü lütfen kesiniz, buyurunuz lütfen, kürsüyü terk ediniz. Terk etmezseniz karar alıp kürsüden indireceğim. (Hatibin kürsüden inmemeğe ve konuşmakta ısrar etmesi ve (Devamlı alkışlar)

Arkadaşlar, arkadaşımız Riyasetin ihtarına riayet etmemektedir; bir oturum için celseden çıkarılmasını oyunza sunacağım...

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Ankara) — Biz İhtilâlden sonra bu Meclise gelmiş bulunuyoruz.

İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU (Kastamonu) — Efendim, takririn lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Hayır efendim, takririn lehinde konuşamazsınız.

(Osman Bölükbaşı başta olmak üzere Millet Partililer salonu terk ettiler.)

Okunan dört takrir de aynı mahiyettedir. Yani kifayeti müzakereyi istihdaf etmektedir. Şimdi müzakerenin kifayetini oylarınıza arz edeceğim. Kabul buyuranlar lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Maddelere geçilmesini kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci madde üzerinde söz isteyen varsa lütfen isimlerini yazdırın.

AZİZ ZEYTİNOĞLU (Eskişehir) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Lehinde mi, aleyhinde mi?
AZİZ ZEYTİNOĞLU (Devamla) — Aleyhinde.

MUSTAFA KAPLAN (Sinop) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Lehte mi, aleyhte mi?
MUSTAFA KAPLAN (Devamla) — Aleyhte.

BAŞKAN — Başka söz isteyen? Yok. Birinci maddenin müzakeresinde söz isteyenlere, Heyeti Umumiye müzakerelerinde olduğu gibi, lehte, aleyhte ve üzerinde konuşacaklara sıra ile söz verilmesine dair bir takrir vardır. Bu takriri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Anayasayı ihlâl suçundan mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkında kanun tasarisının 1 nci maddesi üzerindeki müzakerelerin İttüzüğün 85 nci maddesinin 2 nci fıkrası gereğince lehte, aleyhte ve hakkında münavebe ile konuşulması suretiyle yapılmasını arz ve teklif ederiz.

Afyon Karahisar

Halûk Nur Bâki

Balıkesir

Ahmet Aydın Bolak

BAŞKAN — Takriri oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Takrir kabul edilmiştir.

Şimdi söz alan arkadaşlara bu şekilde sıra ile söz vereceğim. Bu kanunun ivedilikle görüşülmesi encümen tarafından teklif edilmektedir.

Görüşmelerin başında verilmiş olan önerge ile ivedilikle görüşülmesi teklifini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi okutuyorum.

Anayasayı ihlâl suçundan Yüksek Adalet Divanınca mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkında Kanun

MADDE 1. — 1924 tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun bâzı hükümlerinin kaldırılması ve bâzı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun 6 nci maddesi uyarınca kurulan Yüksek Adalet Divanınca Anayasayı ihlâl suçundan Türk Ceza Kanununun 146 nci maddesi gereğince mahkûm edilmiş olanların, bu mahkûmiyetlerine ait ilâmlarında yazılı muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalarından dörder senesi ile muayyen bir mntakada ikametle emniyeti umumiye nezareti altına alınma cezaları affedilmiştir.

BAŞKAN — Buyurun Aziz Zeytinoglu.

AZİZ ZEYTİNOĞLU (Eskişehir) — Muhterem arkadaşlarım, Hükümet tasarısında da belirtildiği veçhile, o gerekçedeki Hükümetin belirtisi, bu madde ile bence tezat teşkil etmektedir. Mademki, Hükümet gerekçesinde bu madde ile memlekete huzur ve sükûn getirmek istiyor, mademki, Hükümet gerekçesinde bu madde ile bu memleketin iktisadi hayatta da kalkınmasını istiyor, binaenaleyh bu maddenin daha geniş, daha şümulü olması icabeder idi.

Arkadaşlarım, ben bu bakımdan bir önerge veriyorum, bu önergem şöyledir :

Bu kanunun birinci maddesi : «Gerek Yassıada gerekse diğer mahkemelerce bugüne kadar mahkûm olmuş ve gerek Kayseri, gerekse diğer ceza evlerindeki bütün siyasi mahkûmların ve 15 . 10 . 1962 seçimleriyle mahkûm olanların cezaları hukuki ve siyasi neticeleriyle affedilmiştir. Aynı zamanda bugüne kadar bütün mahkemelerce mahkûm edilen âdi mücrimlerin cezaları bir seneye kadar olanların cezaları hukuki ve cezai neticeleriyle affedilmiştir. Bir seneden fazla olanların cezaları yarı yarıya indirilmiştir» şeklinde tashihini arz ve rica ederim. («O zaman dışarda gezemeyiz» sesleri) Çünkü Hükümet gerekçesinde madem ki; umumi bir huzurdan bahsediliyor, bütün bu siyasi mahkûmlardan gayri yüz binlerce mahkûm bize, bizim âtîfetimize sığınarak bu Meclisin kurulduğu günden beri, Anayasanın kurulduğu günden beri bizden af beklemektedir. Bunların adedi tahminen yüz bin kadardır. Aileleriyle mil-

yon ve milyondur. İşte bu memlekette tamamiyle huzur ve sükûnun gelmesi ve memleket iktisadi hayatının gelişmesi ve kalkınmanın bir cüzü olarak bu maddenin bu şekilde tashihini arz ve rica ediyorum. Ve büyük Meclisin âtîfetinden bunu bekliyoruz. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Mustafa Kaptan.

MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Çok muhterem arkadaşlarım; ben bu madde üzerinde başka bir bakımdan huzuruza çıkmış bulunuyorum. Mâruzatım gayet kısa olacaktır.

Hukukçu arkadaşlarımın bildiği gibi, Ceza Kanunumuzda siyasi ve âdi suçlar tarif edilmiştir. Hal böyle iken, bu kanunla bu tarafsızlığın büyük bir haksızlığa müncer olduğunu da esefle görmüş bulunuyoruz. Aslı fail olarak görünenleri, gelen tasarı affediyor ve bunun ferî mahiyette bulunan suçluları içine almıyor.

Muhterem arkadaşlarım; Ceza Kanunumuzda tarifi bulunmayan bu husus bilhassa 1889 tarihli mehzaz kanunun en iyi müfessirleri bulunan İtalyan ceza hukukçuları tarafından halledilmiş bulunmaktadır.

İşlenen bir suçta, ihlâl edilen menfaat değil bu menfaat ve hakkı ihlâl edenin gayesi yani saiki esas alınmaktadır. Binaenaleyh hal böyle olunca bu nazariye altında yani failin saiki nazarı itibara alındığı zaman aslı faille birlikte onun ref'ini de affetmek en tabii bir netice olsa gerektir.

Bendeniz bu kısa mâruzatımdan sonra bunun teminine mâtuf bir de takrir veriyorum. Filhakika bu takririm mahiyetini arza çalıştığım hukuki mevzudan biraz daha geniş. Fakat bu hususu yine Yüksek Heyetinizin takdirine bırakıyorum. İnşallah verdiğim takrir kabul edilir ve bundan da yine millet namına fayda görülür.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen?... Yok. Madde üzerinde verilmiş iki ta'dil teklifi vardır, onları okutturacağım.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ HÜDAİ ORAL (Denizli) — Komisyon adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HÜDAİ ORAL (Denizli) — Muhterem arkadaşlarım; Aziz Zeytinoglu ve Mustafa Kaptan arkadaşlarımızın birinci maddeye mütaallik itirazlarına komisyon adına kısaca cevap vermek isterim.

Muhterem arkadaşlarım, af mevzuunun, Yüksek Adalet Divanıca 146 nci maddeyi ihlâl suçundan, yani Anayasayı ihlâl suçundan verilen, mahkûmiyet kararlarına şümulü vardır. Bu mahkûmiyetlerden müebbet hapse mahkûm olanlar bu aftan istifade edemeyeceklerdir. Bunun yanında, bu suç ile mürtebit olması bakımından meselâ, 517 nci madde ile sevk edilmiş olanlar, yani mahiyeti icabı bir nevi âdi suç olarak mülâhaza edilen hususlar, affın şümulüne girmemektedir. Suçların siyasi veya âdi suç olup olmadığı münakaşasının, doktrinde yapılmakta olduğunu gerek tasarının tümü üzerinde ve gerekse maddeler üzerinde konuşan arkadaşlarımız ifade ettiler.

Bâzı muhterem arkadaşlar siyasi ve âdi suç tefriki yapılmamıştır. Noktai nazarından hareket etmek suretiyle asli failler affa tabi tutuluyor, fer'i failer affa tabi tutulmuyor, gibi hukuki bir hataya düşerek, bir zuhulde bulunarak mütalâada bulundular. 146 nci maddenin 1 nci bendi ile sevk edilmiş olanlar yani müebbet hapse mahkûm edilenler asli failerdir. 146 nci maddenin 3 ncu fıkrasıyla tecziye edilmişlerse bu asli failer yanında fer'i failerdir. Fer'i failere şümulü olan bir madde bahis konusudur.

Bu bakımdan arkadaşlarımız fer'i failerin, irtibatı dolayısıyla suça iştirak etmiş olan maznunların da affın şümulüne alınması hakkındaki noktayı nazarı hukuki bakımdan noksan ve yanlış olduğu ve bunun burada mütalâa edilmesinin yerinde olmadığı kanaatindeyiz.

Muhterem arkadaşlarım; 98 nci maddeye müstenidolarak sevk edilen Hükümet tasarısında hidematı âmmeden müebbeden mahrumiyet cezasının kaldırılmadığı tasrih edilmiş, bunun yanında kanuni mahrumiyetin ve muayyen meslek ve sanatın tādili cezasının kaldırılmış bulunduğu gerekçede sarahaten ifade edilmiştir. Burada bahis konusu olan cihet şudur arkadaşlar: Gerek memnu hakların iadesi bakımından, gerekse meşrutân tahliye bakımından, merciin ne olacağı hususunda komisyonda yapılan münakaşalar bir neticeye bağlanmıştır. Binaenaleyh, sevk edilen maddeler hususiyet arz etmekte ve 146 nci maddenin daha çok üçüncü fıkrasına temas etmekte, birinci fıkradaki asli failerin müebbet hapse mahkûm olanların affı

düşünülmemektedir. Gerek Zeytinoğlu ve gerekse Mustafa Kaptan arkadaşımızın itirazları yerinde olmadığından reddi lâzımgeldiği kanaatindeyiz.

BAŞKAN — Tadil takrirlerini okutuyorum, efendim.

Riyasete

Bu kanunun 1 nci maddesi, (Gerek Yassıda gerekse diğer mahkemelerce, bugüne kadar mahkûm olmuş ve gerek Kayseri, gerekse diğer ceza evlerindeki bütün siyasi mahkûmların ve 15. 10. 1961 seçimleriyle mahkûm olanların cezaları hukuki ve siyasi neticeleriyle affedilmiştir.

Aynı zamanda bugüne kadar bütün mahkemelerce mahkûm edilen âdi mücrimlerin cezaları bir seneye kadar olanların cezaları hukuki ve cezai neticeleriyle affedilmiştir. Bir seneden fazla olanların cezaları yarı yarıya indirilmiştir.) şeklinde tashihini arz ve rica ederim.

Eskişehir

Aziz Zeytinoğlu

Yüksek Başkanlığa

Şu anda Yüce Meclisçe tezekkür buyurulan işbu hususi af kanunu tasarısı, ümitsiz gönüllerin bir kısmına ışık düşürmüş, milletçe muhtac olduğumuz huzurun yolunu açmıştır.

Bu tasarı ile 281 aile mesut olmanın heyecan ve sabırsızlığı içinde beklemektedir. 281 ailenin bu kanunla saadete ermesini Hükümet âdeta taahhüdeylemiştir. 281 kişinin bu kanunla hürriyetine kavuşacağı hususu Hükümet beyanları, matbuat ve parlamento içi müzakerelerle halk efkârına duyurulduktan sonra bir kişinin dahi bu şefkat ve âtîfetten mahrumiyeti hüsrân olur.

27 Mayıs 1960 tarihinden sonra bâzı mevzuatla mecburi tevkif müesseseleri ihdas edilmiş, bu tarihten sonra vücut bulan bâzı merciler bu mecburiyetlere binaen bu 281 kişiden bâzıları hakkında ihtilâl havası içerisinde yapılan ihbarlarla tevkif kararları ittihaz etmişler, bu şahıslar halen bir merceye çıkarılmamışlardır.

İşte bu Af Kanunu ile Anayasayı ihlâl etmek gibi bir suçtan affedilenler yukarıda mahiyetini arza çalıştığım tevkif müzakereleri yüzünden tahliye edilemeyeceklerdir.

Bu itibarla 1 nci maddenin aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederim.

İçel
Celâl Kılıç

Madde 1. — Anayasayı ihlâl suçundan T. C. K. nun 146 nci maddesi gereğince mahkûm edilmiş olanların bu mahkûmiyetlerine ait ilâmlarında yazılı muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalarından dörder senesi ile muayyen bir mntakada ikametle emniyeti umumiye nezareti altına alınma cezaları affedilmiştir.

Ayrıca 27 Mayıs 1960 tarihinden sonra vücut bulan merciler tarafından asgari haddi beş sene hürriyeti bağlayıcı ceza veya para cezasını istilzam eden fiillerle suçlanıp haklarında tevkif kararı ittihaz olunan ve fakat henüz hüküm giymemiş olanlar hakkında bu kanun meriyete girdikten sonra tahkikat iera edilemeyeceği gibi mevcut tahkikat ve netayici de keenlemyekündür.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Müzakere edilen kanunun başlığının 1924 tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun bazı hükümlerinin kaldırılması ve bazı hükümlerinin değiştirilmesi, hakkındaki 1 numaralı Kanunun 6 nci maddesine göre hazırlanmış olan Yüksek Adalet Divanıca mahkûm edilenlerin affı hakkında Kanun şeklinde :

Madde 1. — in :

1924 tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun bazı hükümlerinin kaldırılması ve bazı hükümlerinin değiştirilmesi hakkındaki 1 numaralı Kanunun 6 nci maddesine göre kurulmuş olan Yüksek Adalet Divanıca mahkûm edilmiş şahısların mahkûmiyetleri bütün hukuki neticeleriyle affedilmişlerdir.

Şeklinde değiştirilmesini 2 nci maddenin kaldırılmasını ve sair maddelerin tasarısındaki gibi kalmasını rica ederiz.

Sinop Çorum
Mustafa Kaptan İhsan Tombuş

Millet Meclisi Başkanlığına

Anayasayı ihlâl suçundan Yüksek Adalet Divanıca mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkındaki Kanunun 1 nci maddesinin aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

İzmir Erzurum
Mehmet Ali Aytas Cevat Önder

İzmir	İsparta
Şükrü Akkan	Ali İhsan Balım
Konya	İzmir
Dr. Faruk Sükan	Dr. Muzaffer Döşemeci
İzmir	Aydın
Saim Kaygan	Reşat Özarda
İsparta	Edirne
Dr. Mustafa Güleügil	Nazmi Özoğul
Aydın	Kayseri
Hilmi Aydınçer	(İmza okunamadı)

(Madde değişikliği) :

«Madde 1. — 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun bazı hükümlerinin kaldırılması ve bazı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun 6 nci maddesi uyarınca kurulan Yüksek Adalet Divanıca Anayasayı ihlâl suçundan, Türk Ceza Kanununun 146 nci maddesi gereğince mahkûm edilmiş olanların, bu mahkûmiyetlerine ait ilâmlarında yazılı muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalardan onar senesi ile muayyen bir mntakada ikametle emniyeti umumiye nezareti altına alınma cezaları affedilmiştir.

İzmir	Erzurum
Mehmet Ali Aytas	Cevat Önder
İzmir	Konya
Şükrü Akkan	Dr. Faruk Sükan
İzmir	İzmir
Dr. Muzaffer Döşemeci	Saim Kaygan
Aydın	İsparta
Reşat Özarda	Dr. Mustafa Güleügil
Edirne	Aydın
Nazmi Özoğul	Hilmi Aydınçer
	Kayseri
	(İmza okunamadı)

BAŞKAN — Sayın arkadaşlar, bu 4 tadil takririni, aykırılık derecelerine göre sıra ile, birer birer tekrar okutup oyunuzca sunacağım.

(Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu?
ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HÜDAİ ORAL (Denizli) — İştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Tadil takririni tekrar okuttum, komisyon iştirak etmediğini beyan ediyor. Takriri oyunuzca sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

(İçel Milletvekili Celâl Kılıç'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HÜDAİ ORAL (Denizli) — Efendim, mercileri lüzumlu kararları ittihaz edeceklerdir. Bu kanunun şümülüne girmesinde fayda mülâhaza etmiyoruz. Takriri iştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Önergeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

İzmir Milletvekili Mehmet Ali Aytaş, Erzurum Milletvekili Cevat Önder ve arkadaşlarının önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HÜDAİ ORAL (Denizli) — Affin tevsii mahiyetindedir, iştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Komisyon iştirak etmediğini beyan etti. Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Sinop Milletvekili Mustafa Kaptan ve Çorum Milletvekili İhsan Tombuş'un önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HÜDAİ ORAL (Denizli) — İştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Birinci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanunun birinci maddesinden faydalananlar hakkında bihakkın veya meşrutan tahliye tarihinden itibaren, bu mahkûmiyetlerinin tabii neticesi olan, kanuni mahcuriyet halinde bulundurulmaya ve hususi kanunlarında yazılı muayyen bir meslek ve sanatın icrasının men'ine dair hükümler tatbik olunmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? (Yok, sesleri) Söz istiyen olmadığına göre, maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı; (Yok, sesleri) Olmadığına göre, mad-

deyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? (Yok, sesleri) Söz istiyen olmadığına göre, maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, tasarının heyeti umumiyesini oylarınıza sunmadan evvel...

RAFET AKSOY (Ordu) — Müsaade eder-seniz komisyondan bir sualim var, efendim.

BAŞKAN — Tasarının tümü oylamağa geçildiğinden sual için söz veremeyeceğim.

RAFET AKSOY (Devamla) — Kanunun tümü üzerinde bir sualim var, efendim.

BAŞKAN — Tümü oya konulacağı zaman bir lehte, bir aleyhte, iki arkadaşta söz vereceğim. O zaman söz istersiniz.

RAFET AKSOY (Ordu) — Bir noktanın tavzih edilmesi lâzım. Bu hususta komisyona bir sual soracağım.

BAŞKAN — Maddeler okunduğu zaman sorsaydınız.

Muhterem arkadaşlar, tasarının tümü üzerinde üç arkadaş söz istemiştir. Ancak İftüzüğe göre bir lehte, bir aleyhte, iki arkadaşta söz vermek mümkündür.

Şimdi nöz isteme sırasına göre arkadaşlara soracağım : İlk söz istiyen arkadaş Recai İskenderoğlu. Lehte mi; aleyhte mi konuşacaksınız efendim?...

RECAİ İSKENDEROĞLU (Diyarbakır) — Lehte efendim.

BAŞKAN — İkinci söz istiyen arkadaş Kadri Erdoğan'dır. Lehte mi, aleyhte mi konuşacaksınız?...

KADRI ERDOĞAN (Urfa) — Aleyhte konuşacağım.

BAŞKAN — Şimdi bu arkadaşlara söz vereceğim. Ondan sonra tasarının tümünü oyunuzda arz edeceğim.

Buyurun Recai İskenderoğlu.

RECAİ İSKENDEROĞLU (Diyarbakır) — Sayın Başkan, Büyük Meclisin muhterem üyeleri.

27 Mayıs 1960 Devnimi ile tutuklu bulunanların Yüksek Adalet Divanına karara bağla-

nan siyasi mahkûmlarının kısmi affını derpiş eden kanun tasarısı koalisyon gruplarının şeref ve namuslarının teminatı altında bulunan koalisyon protokolünün hükümlerine uygun olarak yüksek huzuruza Hükümetiniz tarafından sunulmuş ve müzakeresi bugün burada yapılarak nihai safhasında yüksek reylerinizin tecellisine biraz sonra arz edilecektir.

Bir seneden beri Türk siyaset sahnesinde mühim bir yer işgal eden bu problem hakkında söylenebilecek söz çoktur. Birkaç yönden demagoji ve istismar vasıtası yapılabilecek bu mevzuu günün ağır şartları muvacehesinde zikzaklı ve istismarçı bir davranışa iltifat etmeden programındaki vâdine sadakatle riayet ederek yüksek huzuruza bu tasarımı getiren Hükümetinizi bilhassa siyasi ahlâk nümunesi olmak bakımından tebrik ve tebcil etmeyi bir borç telâkki ederiz. (Alkışlar)

Bu problemin tevellüdüne esas teşkil eden 27 Mayıs Devriminin tahliline de kısaca temas etmekte lüzum ve fayda mülâhaza etmekteyiz.

27 Mayıs Devriminin sevap ve günahları ne olursa olsun, toplum gelişmesinin vardığı ve geçmeye mecbur olduğu olumlu bir kader değişikliği telâkki etmekteyiz. Zaten kanaatimizce bu keyfiyeti tarihin mizanına terk ederek milletin hükümlerine haklarına vaziyet bulunan Muhterem Heyetiniz için 30 milyon Türk milletinin iktisadi, siyasi ve içtimai saadet ve refahını ele almak ön meselesi olduğudur.

Muhterem arkadaşlarım,

27 Mayıs Devriminin gayrimesruiyeti hakkında herkes söz edebilir ama Muhterem Heyetinizin mensupları ve Muhterem Heyetinizin istinadettiği siyasi partiler, bizim anlayışımıza, göre menfi istikamette bir tek kelime dahi lâf etmemelidirler. Çünkü Muhterem Heyetiniz mesruiyetini 27 Mayıstan ve onun getirdiği Anayasadan almaktadır. Nasıl ki, bir kimse anne ve babasının medeni hukuk münasebetlerini inkâr edemezse, bu Anayasa da teminatını bulmuş partiler de bu hukuki bedahete sırt çevirerek siyaset edebiyatı yapamazlar. (Bravo sesleri, şiddetli alkışlar)

Binaenaleyh, Anayasanın dibacesinden ilham alınarak esbabı mucibesi inşa edilen bu kanun tasarısı, yüksek ve muhterem reylerinizle kanunlaştıktan sonra, parti ihtiras ve rekabetlerimizi öz be öz kardeş olan Türk Milleti-

nin cidalı üzerinde inşa etmekten vazgeçerek ve büyük milleti aylardan beri muharrem ayının matem havasından kurtarıp milletvekilliği fonksiyonunu parti militanlarının vatan sathında kıpırdanışlarının bir nevi parlâmentodaki sismoğrafliğinden vareste kılarak meşru Anayasa nizamının korunması ve meşru Hükümetinizin millet için sarf ettiği gayretlere destek kılıp mâzideki buğ ve kinleri unutup aziz Türk Milletinin müştak bulunduğu hür ve demokratik Anayasa nizamının karşısına dikilen içerdeki ve dışardaki kapalı rejim taraftarlarını bertaraf etmede müsterek gayret sarf edersek müsterek emelimiz olan aziz Türk Milletinin parlak günlerinin doğmasını en yakın istikbalde görmemek için hiçbir sebep kalmıyacaktır.

Sözlerimize son verirken mâzide cereyan eden olayları tarihin ibret sayfalarında tetkika tabii tutup yarınımızı aydınlatmaya bir vesile olarak kullanıp bu kanunun da bu perspektif içinde büyük milletimize hayırlı günlerin doğmasına vesile teşkil etmesini temenni ederek hepimizi hürmetle selâmlarım (Alkışlar)

BAŞKAN — Kadri Eroğan, buyurunuz.

KADRI EROĞAN (Urfa) — Sayın Başkan, Büyük Milletimin hakiki mümessilleri aziz ve muhterem arkadaşlarım;

Yüksek Meclisiniz şu anda, aylardır Türk efkârı umumiyesini çok yakından, demokratik dünya efkârı umumiyesini uzaktan, yakından alâkadar eden çok mühim bir mesele üzerinde, siyasi af konusu hakkında karar almak üzere dir.

Bu kadar önemli bir mevzu görüşülüp, konuşulurken elbette, en isabetli kararı almaya ve en iyi neticeyi istihsale birlikte gayret sarf edeceğiz. Bildiklerimizi, düşündüklerimizi olduğu gibi burada arz ve izaha çalışacağız.

Bunun için de evvelâ, his yerine mantıklarımızı, muhakemelerimizi, hırs yerine millî menfaatlerimizi hâkim kılmaya, her zaman olduğu gibi millet adına iş yaptığımızı hiç aklımızdan çıkarmadan, şu anda millet huzurunda imiş gibi, millî arzu ve iradeye en uygun kararı almayı bu kanundan beklenen faydanın tam ve kâmil olması bakımından zarurî görmekteyim.

Aziz ve muhterem arkadaşlarım,

Türk siyasi tarihinde bir 27 Mayıs hareketi olmuş ve bir İhtilâl yapılmıştır. Bu İhtilâlin açık bildirileri vardır :

Bu İhtilâl hiçbir şahsa, hiçbir zümreye, hiçbir partiye karşı yapılmamıştır. Bir kardeş kavgasına mâni olmak, memlekette bozulmuş olan millî huzuru tesis etmek, yeni bir Anayasa yapılarak Anayasa teminatına bağlanması iktiza eden birçok memleket meseleleri ve millî müesseselerini kurmak ve iktidar suçlularını adaletle teslim etmek, yepyeni bir seçimle millet hayatında yepyeni hür ve demokratik bir devir açmak...

Nitekim böyle oldu. Zaman bakımından yapılan vaatlere nazaran geç de kalınmış olsa, bir husus hariç hemen hemen hepsinin tahakkukuna çalışılmış ve yapılmıştır da. Yani arzu edilen hususları ihtiva eden yeni bir Anayasa, yeni bir Seçim Kanunuyla ve Türk hâkiminin huzuruyla yapılmış tertemiz bir seçimle, hür ve demokratik bir rejim, hüsnüniyetli ihtilâleler ve onun istinadettiği şanlı Türk Silâhlı Kuvvetleri tarafından büyük milletimize armağan edildi.

Demokratik rejime âşık ve beğçisi olmakta her türlü tereddüdü bertaraf eden, açık bir görüşe sahip, şanlı Türk Silâhlı Kuvvetleri ve onların en üst kademelerinde bulunan mesul zevat, benim vazifem burada bitti, ben asli vazifeme, kışlama çekiliyorum, bu rejimin beğçisi, yeni Anayasanın sadık bir muhafızı olarak emrindeyim, ey büyük milletim ve onun mümessili Büyük Meclisim, dedi ve kışlasına çekildi. Milletinin ve dünya milletlerinin gözünde ve kalbindeki yeri de bir kat daha arttı. Sağ olsun, var olsun.

Böylece aziz arkadaşlarım, yeni Anayasa nizamıyla hür demokratik normal rejime ve idareye girmiş bulunduk. Yani İhtilâl İdaresi tarihi karşılarak, yerini normal bir hukuk Devletine bıraktı. Milletçe övüneceğimiz, sevineceğimiz bir gündü bu. Çünkü demokrasiyi tekrar bulmuştuk. Hem de yeni hükümler, yeni fikirlerle. Yalnız bir şey eksikti, bir şey noksan kaldı, bir şey başarmamış, yani millî huzur tesis edilememişti. Hattâ tesis edilmek şöyle dursun huzursuzluk daha da çok artmıştı ve maalesef şu âna kadar da her gün artmıştır.

İşte bugün Yüksek Meclisinizin vereceği kararlar, İhtilâl üzerinde durduğu ve bir deva bulamadığı, hâlâ kanayan ve veba hastalığından da sâri ve tehlikeli olan huzursuzluk hastalığı, cesaretle ele alınıp, hazakatle, ehliyetli ve şifalı

ellerinizle kökünden ameliyat ve tedavi edilecektir.

Vatan sathında esen öldürücü huzursuzluk kasırgaları, lütfedeceğiniz umumi bir af iksiriyle, Büyük Milletimizi yepyeni bir hayata kavuşturacak ve onu saadet ve bahtiyarlığa gark edecektir.

Aziz ve muhterem arkadaşlarım, memlekette hemen, hemen affı istemiyen kimse yok. Çünkü herkes vicdan sahibi, çünkü siyasi suçlularla, diğer suçluları ve suçlulukları meşhur cezaımız Tahir Taner kadar değilse de, bunun bir katil, bir yol kesmek, bir dolandırıcılık ve şaka vet suçlarından ayrı olduğunu, farklı olduğunu biliyor, konuşuyor, söylüyor. Bunun bir memleket işini yürütmekten, yürütürken kendi yoğun yiyişine göre hareket ederken, hatalı tekelki edilen hareketinden ileri geldiğini apaçık konuşuyor.

Diğer taraftan bir futbol takımının bile binlerce ve yüzbinlerce taraftarı arasında, hakem kararlarına rağmen, takımının haklı olduğunu iddia edenlerin bulunacağını tabii telâkki edenler bulunur.

Elbette milyonlarca taraftarı bulunan bir siyasi teşekkülün, şu memlekette, bu memlekette zimamdarının suçluluğu hakkında muhtelif noktai nazarlar olabilir. Bunu da tabii karşılamak lâzım. Zira siyasi affın suçluları tek veya mahdut olabilir ama, taraftarları milyonları bulabilir.

Ama aziz arkadaşlarım, ben siyasi affı bu manâda almıyorum ve böyle düşünmüyorum. Ben diyorum ki: Mademki bir İhtilâl, bütün isteklerini bir Anayasa ile teminat altına almış, madem ki, bunu demokratik bir rejime emanet etmiştir, artık bundan sonraki mesuliyeti normal idareye terk etmesi lâzımdır. Bundan kimsenin endişesi, kaygısı olmamalıdır. Aksini düşünmek milletçe kabul edilen ve milletin teminatı altında bulunan Anayasaya ve millete itimatlılık olur.

Bugün umumi affı isteyenler var, istemiyenler var. İstiyenleri bir tarafa bırakarak istemiyenleri ele alırsak, duyulan endişe ve korkulan hususlar nelerdir? Vârit olabilir mi?

Şimdi burada arkadaşlar bir teşebbüs ve hâtıramdan bahsedeceğim:

Birinci Koalisyon Hükümeti Programında, yakın mazide geçmiş bulunan siyasi yaraları sar-

mak ibaresiyle mânasını bulan af, resmen Hükümete bir vazife olarak terettübettikten ve muhterem Partim bir grup kararıyla bunu resmen ele aldıktan sonra, ben de bunun sözden çıkarılarak nasıl realize edileceğini hepimiz gibi günlerce düşündüm ve partilerin bir istismar konusu yapmasına müsait olduğu iddialarını da bertaraf edecek en kuvvetli, en emin yol ne olabilir, dedim ve şu neticeye vardım :

Bu İhtilâli yapanlar, mütemadiyen yukarıda arz ettiğim gibi bu İhtilâli hiçbir şahsa, zümreye ve partiye karşı yapmadıklarına ve İhtilâl de bittiğine göre ve yine millî huzur da teessüs etmemiş bulunduğu nazaran, bu affı eski ihtilâlciler, yani Millî Birlikçiler bugünkü adıyla Tabîî Senatörler getirirler ve hattâ Kayseri'ye kadar giderek.. (Orta sıralardan gürültüler), («Onu sen yaparsın» sesleri) Hapishanelerin kapılarını evvelâ onlar açarlar ve ayakta bir geçmiş olsun, derler... Milletçe özlenen bir dâva ancak bu şekilde hallolurdu. (Orta sıralardan gürültüler) «Ooo...» sesleri) (Aleyhte sürekli alkışlar)

BAŞKAN — Kanunun tümü üzerinde konuşunuz, şahıslarla alâkadar olmayınız. Bunlardan bahsedemezsiniz, kanunla alâkâlı değil. (Alkışlar, gürültüler)

KADRİ EROĞAN (Devamla) — Müsaade buyurun arkadaşlar, lütfedin de Sayın Başkanın ikazını anlıyayım. Lütfedin... (Alkışlar, gürültüler)

BAŞKAN — Arkadaşlar; lütfen yerlerinize oturun, gürültü etmeyin.

Sayın Eroğan; siz de lütfen kanunun tümü üzerindeki son görüşünüzü ifade edin. Bunun dışında, kanunla ilgili olmayan bir hususu burada konuşmaya hakkınız yoktur. Kanunun tümü hakkında, kabul veya âdemi kabulü şeklindeki görüşlerinizi söyleyin; aksi halde Tüzük gereğince sözünüzü keseceğim.

KADRİ EROĞAN (Devamla) — Çok muhterem arkadaşlarım; sözlerim yanlış anlaşılıyor. Biz, bir müddet evvel, tabîî senatörlerden Ahmet Yıldız, Sami Küçük ve diğer sekiz arkadaşla 3,5 saat süren bir konuşma yaptık. İhtilâli yapan bu arkadaşların da buna taraftar olduklarını görüyoruz. (Ortadan şiddetli gürültüler)

MEHMET SAĞLAM (Kayseri) — Alay etmişler seninle...

BAŞKAN — Efendim, tekrar ediyorum: İhtilâli sarıhtır. Şu anda ancak kabul veya âdemi kabul şeklindeki görüşlerinizi bildirebilirsiniz. Bu şekilde konuşmayınız. (Gürültüler)

KADRİ EROĞAN (Devamla) — Aziz arkadaşlarım; bu kanun lâalettayin birkaç şahsın affı bakımından ele alınmış bir kanun değildir. Bu, memlekette millî bir dert ve dâva halini almıştır. Millî huzur bugün her şeyin üstündedir. Eğer biz Hükümeti müstakar hale getirmek istiyorsak, eğer biz sarılmış olan iktisadi nizamı düzeltmek istiyorsak, eğer biz içtimai hayatı sarsıntılardan kurtarmak, idarînin huzurunu sükûnunu istiyorsak, dağdaki eşkıyaları durdurmak istiyorsak; umumi bir af şarttır arkadaşlar. («Ne alâkası var?» sesleri, gürültüler)

BAŞKAN — Müsaade buyurun.

KADRİ EROĞAN (Devamla) — Aziz arkadaşlarım; bu af hiçbir zaman 27 Mayıs karşı olamaz. Çünkü :

1. 27 Mayıs bütün taraflarıyla, istedikleri milletçe kabul edilen mer'î bir Anayasa hükmüne ve teminatına bağlanmıştır. Bundan büyük bir teminat düşünmek abesle iştigal olur.

2. İhtilâli yapanların arzuları tesbit, hayatları, istikballeri Anayasa teminatına raptedilmiştir ve milletin emanetindedir.

3. Yassıada kararlarına karşı olduğu düşünülemez. Çünkü bu kararlar Türk ulusu adına Türk hâkimi tarafından verilmiştir. Asla o kararların doğruluğu, yanlışlığı mânasına gelemez. Ve bir gûna alâkası yoktur.

4. Huzursuzluğu artırır teranelerine gelince, bu da vârit değildir. Bilâkis millî huzurun temini babında bir iksir tesiri yaratacaktır.

O halde aziz ve muhterem arkadaşlarım, menfi tesirlerini düşünenler şunu bilmeli ve itimat etmelidir ki, bu millet bu Anayasayı yaşattıkça, meşru hükümetler ve parlâmentolar mevcudoldukça bu vatanda kimsenin kılına dokunamaz.

Buna mukabil aziz ve muhterem arkadaşlarım, bugün umumi siyasi affı zaruri kılan sebepleri de birlikte gözden geçirelim :

Yukarıda arz ettiğimiz gibi 27 Mayıs gayesine ulaşmıştır.

Bunun Yassıada kararlarıyla hiçbir alâka ve münasebeti yoktur. Bu, büyük milletimin haki ki mümessillerinin, millî menfaatleri korumak bakımından bir lütuf ve atıfeti olacaktır.

İhtilâli yapanlar, Anayasa ile bu millete emanet edilmiştir.

Bugün millî huzur öylesine bozulmuştur ki, kardeş kardeşin izine kurşun sıkıyor. Böylesine bozulmuş millî bir vasatta her çeşit kötü tohum neşvünema bulur. Eğer zamanında önliye-
mez isek öylesine inkişaf eder ki millî varlığımız da tehlikeye düşer. (Aleyhte sürekli alkışlar)

BAŞKAN — İki dakikanız kalmıştır efendim. (Sürekli alkışlar)

KADRI EROĞAN (Devamla) — Alkışladığınız müddetçe dakikalar lehime çalışıyor efendiler... (Gürültüler, alkışlar) («Aleyhinde söz aldın, lehinde konuşuyorsun» sesleri) Sayın Başkan ben ne söyleyeyim, bütün bir milletin aylardan beri arzuladığı... (Sürekli alkışlar) bu kadar heyecanlı, bu kadar mühim bir dâva görüşülürken, partilerin dahi dili tutularak, müştereken beyanname imzaladıkları böyle bir meselede, bir milletvekili konuşmasın, olamaz. Memleket dâvalarını açıkça konuşacağız. (Gürültüler) Canımızı vatandan üstün bilmiyelim. 30 milyon insan yalvarıyor. (Şiddetli gürültüler) Aylardan beri, günlerden beri bu dâvanın peşindedirler ve herkes bir af bekliyor. (Şiddetli gürültüler, sıra kapakları sesleri, alkışlar) Biz burada, milletin dertlerini konuşuyoruz. Siz beni konuşturmamak için istihza ediyorsunuz, hakarete hakkınız yok arkadaşlar.

BAŞKAN — Vaktiniz tamamdır.

KADRI EROĞAN (Devamla) — Umumi affı çıkarmayı arzu edenler, Hükümeti seviyor demektir, milleti seviyor demektir. 500 insan ile 30 milyon hatmaz, ama 500 insanın dışında millî bir dâva olmuştur. Benim imanımdır, Allah rızası için, onlar da sizler gibi burada duruyor, memleket ve millet dâvalarını görüyorlardı. (Gürültüler) Yıllardır hürriyete sahibolmak için sizlere ellerini açmışlar yalvarıyorlar. (Şiddetli gürültüler)

BAŞKAN — Vaktiniz tamamdır, efendim.

KADRI EROĞAN (Devamla) — Hürmetle selâmlarım. (Gürültüler)

BAŞKAN — Müsaade buyurun, arkadaşlar,

LEBİT YURDOĞLU (İzmir) — Siyasi istismar yapıyorsunuz, başkasının sırtından siyasi istismar yapıyorsunuz.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) — Söz istiyorum, efendim.

BAŞKAN — Sayın Bozbeyli, kanun üzerinde konuşuldu, fakat grup adına bu konuşmayı tavzih edecekseniz, buyurun.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar; kanunun tümü üzerinde Adalet Partisi Grubu adına arkadaşımız Naili Erdem, Grupumuzun görüşünü açıklamıştır.

Kadri Eroğan arkadaşımızın konuşmaları tamamen şahıslarına racidir. Bu hususu açıklamak üzere huzurunuzda çıktım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Arkadaşlar, kanunun tümünü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kanun Meclisimizce kabul edilmiştir. (Alkışlar)

Buyurun Sayın Başbakan. (Bravo, sesleri, alkışlar)

BAŞBAKAN İSMET İNÖNÜ (Malatya) — Muhterem arkadaşlarım, bugün mühim bir eseri vücuda getirdiniz. Memleketin huzuru ve sükûnu için çok takdir ve tebrik edilecek bir adım atılmıştır. Bunun için Yüksek Meclis her türlü takdir ve tebriké lâyıktır.

Sayın arkadaşlarım, kanunun lüzumu, faydaları ve ölçüsü, gerekçesinde etrafiyle gösterilmiştir. Bugünkü şartlar içinde bir siyasi af tasarisının doğru ve isabetli ölçüsü, kanunun ifadesinde gerçevelenmiştir.

Müzakere esnasında bazı arkadaşlar, benim radyoda konuştuğum imkân ve şartların neler olduğunu bilmek istediler. Lüzum varsa gizli celsede bu bilinmiyen imkân ve şartların açıklanmasını istediler.

Arkadaşlarımı temin ederim ki, bilinmiyen gizli hiçbir şart ve sebep yoktur. Hükümetin bahsettiği imkân ve şartlar, herkesin gözü önünde ve milletin her ferdi tarafından bilinen sebep ve ölçülerdir.

Bu kanun af meselesini umumi ve külli mânada istiyen ve bu uğurda mücadele eden zihniyetle bu siyasi affa bugün hiç lüzum olmadığını söyleyen zihniyet arasında itidal içinde insafla bulunmuş bir ölçüdür. (Bravo sesleri, alkışlar) Onun için bu kanunun memlekete huzur getireceğini kuvvetle ümid ediyoruz. Memlekete huzur getirmenin, bu kanunun vücuda gelmesinin başlıca hazırlayıcısı; kanunun gerekçesinde 27 Mayıs verilen mâna, açıkça ifade edilen fikirler, Mecliste yapılan münakaşalar ve siyasi partilerimizin memlekete huzur getirmek için, bütün

ihtilâfların üstüne çıkmak için gösterdikleri yüksek anlayış olmuştur.

Yüksek Mecliste büyük münakaşa ve ihtilâf konularının her türlü parti mülâhazaları üstüne çıkılarak hal yoluna konulabilmesi ve halletme imkânlarının aranması bir âdet olarak yerleşirse, içinden çıkamayacağımız güçlük ve yenemeyeceğimiz huzursuzluk olmayacaktır. (Bravo, sesleri)

Bundan sonraki durum siyasi af konusunun bir istismar konusu olmamasına, huzursuzluk getirmemesine ve vatandaşlar arasında kısır çekişmelere sebeb olmamasına, siyasi partilerimizin mümkün olduğu kadar, ellerinden geldiği kadar, dikkat etmeleri olacaktır. Böyle bir yolda ne kadar muvaffak olursak ve ihtilâflar ciddiyet peyda ettikçe bir araya gelip çare bulmakta ne kadar anlayışlı ve birbirimize yakın olursak, gelecek müşkülli de o kadar kolaylıkla yenebileceğiz.

Cümlemenize ve bütün Yüksek Meclise samimi tebrik duygularımızı ve hürmetlerimizi sunarız. (Şiddetli alkışlar)

2. — *Toplantı ve Gösteri yürüyüşü hürriyeti hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/91) (S. Sayısı : 278) (1)*

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, şimdi gündemimize devam ediyoruz. Dünkü celsede öncelik ve ivedilikle müzakeresini kabul ettiğiniz Gösteri Yürüyüşleri Kanununa bıraktığımız yerden devam ediyoruz. Arkadaşların Meclisi lütfen terk etmemelerini rica ederim. Gündemimizde mühim kanunlar mevcuttur.

Muhterem arkadaşlarım, dünkü celsede Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 5 nci maddesine gelmiş ve bu husustaki takrirler okunmuş ve reye konmuştu. Komisyonun verilmiş olan bu takrirlerle birlikte maddenin geriverilmesine dair bir müracaatı vardır, okutuyorum. Komisyon lütfen yerini alsın, efendim. Arkadaşlar, lütfen yerlerinizi muhafaza ediniz. Ekseriyet kalmaz, müzakerelere devam edemeyiz, efendim.

Yüksek Başkanlığa

5 nci maddenin yeniden gözden geçirilmek

(1) 278 S. Sayılı basmayazı 10 . 10 . 1962 tarihli 127 nci Birleşim tutanağının sonundadır.

üzere komisyonumuza iadesini arz ve teklif ederim.

Adalet Komisyonu Sözcüsü
Denizli
Hüdaî Oral

BAŞKAN — Madde tadil teklifleriyle beraber İhtilâf mucibince komisyona verilecektir. Altıncı maddeyi okutuyorum.

Saklı hükümler

MADDE 6. — Seçim zamanlarında yapılacak propaganda toplantıları ile ilgili kanun hükümleri saklıdır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen arkadaşımız var mı ... Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Toplantı ve usul şartları

Beyanname verilmesi

MADDE 7. — Toplantının yapılmasından en az 48 saat önce toplantının yapılacağı yerin en büyük mülkiye âmirliğine çalışma saatleri içinde medeni haklarını kullanma yetkisini haiz olan tertip heyetinden en az üç kişi tarafından imzalı bir beyanname verilir.

Bu beyannamede :

- a) Toplantının yapılacağı yer, gün ve saat;
- b) Toplantının yapılmasındaki maksat;
- c) Bu toplantıyı hazırlayan tertip heyeti üyelerinin hüviyetleriyle ikametgâhları gösterilir.

Bu beyanname karşılığında il-mühâber verilmesi mecburidir.

Bu beyanname en büyük mülkiye âmirliği tarafından kabul edilmez veya karşılığında il-mühâber verilmez ise keyfiyet bir tutanakla tesbit edilir. Bu halde noter bulunan yerlerde noter vasıtasıyla ihbar yapılır; ihbar saati, beyanname verilme saatidir. Noter bulunmayan yerlerde tutanak yeter sayılır.

İl-mühâberde veya tutanakta beyannamenin verildiği gün ve saat gösterilir.

Aynı yerde, aynı gün ve saatte toplantı yapmak üzere ayrı ayrı tertip heyetleri tarafından beyanname verilmiş ise, ilk verilen beyanname muteber sayılır. Sonra beyanname verenlere keyfiyet hemen bildirilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen arkadaşımız var mı?

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — İçişleri Komisyonu adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU ADINA İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım, Adalet Komisyonu, metni değiştirirken «toplantının yapılacağı yerde oturanlar» ibaresini çıkarmıştır. Halbuki, bu eski kanunlardan beri devam edegelen bir gelenektir. Tertip Heyetinin ve beyanname verenlerin o mahalde oturmalarında gerek önleyici zabıta gerekse sonradan yapılacak cezai takibat bakımından büyük faydalar vardır. Onun için, 7 nci maddenin 1 nci fıkrasında, «kullanma yetkisini haiz olan» ibaresinden sonra «toplantının yapılacağı yerde oturan» ibaresinin ilâvesini yüksek tenziplerinize arz ederiz. Önleyici zabıta ve sonradan yapılacak cezai takibat bakımından buna ihtiyaç vardır.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Asım Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Muhterem arkadaşlarım, 7 nci maddede üç noktaya temas edeceğim. Evvelâ, başlıkta beyanname terimi, Anayasanın 59 ncu maddesinde servet beyannameleri için bildirim terimi kullanıldığına göre, artık Anayasaya uymak mecburiyetiyle, bildirim olarak düzeltilmelidir. O halde, «bildirim belgesi» tarzında düzeltmek, «beyanname verme» şekline tercih edilir kanaatindeyim. Bunun için bir değişikliğe teklifi yaptım.

Yine (ilmühâber) tâbiri asırların getirdiği Arapça bir terim olması bakımından Hükümet dairelerinin büyük kısmında «alındı» kelimesi ile karşılanmıştır. Bu itibarla düzeltmenin «alındı» tarzında olmasını arzu etmekteyim. Devlet hayatına fiilen girdiği için «alındı» demek daha doğru olur kanaatindeyim. Bunun için de bir değişikliğe teklifi verdim.

Muhterem arkadaşlarım, yine burada son dan dördüncü satırda gün ve saat alındı kaydına yazılır deniliyor. Ancak gün ve saatin kâfi olmadığı geçmiş olan seçimlerdeki tecrübelerle sabittir. En büyük mülkiye âmirliğine verileceği burada belirtilen bu bildirim belgesini o mülkiye âmirliğine verirken alındı kâğıdına, o makamın evrak kayıt sıra numarasının da dergi icabeder. Bu suretle taraflılık tutan her

hangi bir memurun hareketi ile, sonradan verilenin önceden verilenin önüne geçmesi gibi bir harekete tevessül edilmesine mâni olunmuş olur.

Muhterem arkadaşlarım, buradaki bildirim belgesinde toplantının yeri ve saatini bildirme hususunda Toplantı Tertip Heyetine vazife verilmiştir. Ancak bu yer müzakeresi evvelce bildirilen 4 ncü maddeye göre mahallî en büyük mülkiye âmirinin evvelden seçeceği, tesbit edeceği bu gibi toplantı ve gösteri yürüyüşleri yerleri midir? Yoksa bu, hariçten bir yer midir?. Bunu Encümenin tasrih etmesini ve zaptada geçirilmesi gerekir kanaatindeyim. Zira, 4 ncü madde esasları dâhilinde, ancak bu yerlerden birinin bildirimde gösterilmesi mecburidir, kaydının kanunda veya zabıtlarda bulunması vuzuh verir ve faydalı olur kanaatindeyim. Mâruzatın bundan ibarettir.

BAŞKAN — Reşit Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Efendim, bu 7 ve 8 nci maddede bir tertip heyeti vardır. «Toplantının yapılacağı yerde oturan üç kişi» tâbiri kullanılmaktadır. Hükümet teklifinde, İçişleri Komisyonu Sözcüsünün ifadelerinde üç kişi tarafından verilmesi şeklinde beyan edilmektedir. Bendeniz bu hususta bir teklif verdim, kabulünü rica edeceğim. Bu teklifime göre üç kişinin orada oturması ağır bir şart, yerine getirilmesi güç bir şart olabilir. O sebeple üç kişilik heyetten en az bir tanesinin o yerde ikamet etmesi, yani «oturma» kelimesi gayri-ihukukidir, şümulü tâyin edilemez. Buraya ikamet sahibi bir kimsenin, kendilerinin de ifade ettiği gibi, önleyici zabıta bakımından konması mühimdir. İkametgâh sahibi olan kimse toplantıya iştirak edenleri tanır, huylarını bilir ve alınacak tedbirleri alabilir, bu bakımdan ehemmiyetlidir. Bu hususta bir de takrir verdim aşağı - yukarı bu şekildedir: 3 kişiden birinin bu şartları haiz olması ve ikamet durumunun belli olması hususunu arz ve teklif ediyorum, kabul buyurursanız teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sabri Keskin.

SABRİ KEŞKİN (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, huzurunuzda müzakere edilmekte bulunan kanun tasarısını ehemmiyeti itibariyle, ruh ve mânası bakımından inceleyecek olursak görürüz ki; Hükümetten izin almadan; evvelce ha-

ber vermek suretiyle gösterinin ve toplantının yapılabileceği şeklindedir. Kanunun bu ruh ve mânasına sadık kalma bakımından yedinci maddede benim nazarı dikkatimi celbeden bir husus vardır, bunun tashihi için bir önerge vereceğim, kabulünü rica ediyorum.

Yedinci madde aynen şöyledir; «Toplantının yapılmasından en az 48 saat önce toplantının yapılacağı yerin en büyük mülkiye âmirliğine çağırma saatleri içinde medeni haklarını kullanma yetkisini haiz olan tertip heyetinden en az üç kişi tarafından imzalı bir beyanname verilir». Ayrıca yine bir paragraf olarak «Bu beyanname en büyük mülkiye âmirliği tarafından kabul edilmez veya karşılığında ilmühaber verilmezse keyfiyet bir tutanakla tesbit edilir. Bu halde noter bulunan yerlerde noter vasıtasıyla ihbar yapılır...» denilmektedir.

Takdir buyurursunuz ki, noter vasıtasıyla yapılan tebliğlerin kısa bir zamanda yapılabileceği gibi bazı hallerde 4-5 saat sonra yapılması da mümkün bulunmaktadır. Binaenaleyh, toplantının esasen izne tabi olması esasından hareket edildiği takdirde ihbarın yapıldığı saatin, notere tevdi edildiği saat olarak değiştirilmesini mâna bakımından uygun mütalâa etmekteyiz. Bu husustaki değişiklik önergesini Yüksek Başkanlığa veriyorum, kabulünü istihdam ederim.

BAŞKAN — Nizamettin Erkmen.

NİZAMETTİN ERKMEN — (Giresun) — Muhterem arkadaşlar, 7 nci madde üzerinde onun 16 nci madde ile irtibatını da düşünerek bir tadil önergesi verdim. 7 nci madde doğrudan doğruya beyannamelerin verilmiş şekline ve muhtevasına taallük etmektedir. Bunun yanında kanunun 16 nci maddesi «Toplantı ve yürüyüşlere mütaallik propaganda maksadıyla kullanılan basılı veya çoğaltılmış veya el ile yazılı dâvetiye, levha ve ilânlarda tertip heyetini teşkil edenlerden en az birinin ad ve soyadları ile imzanın bulunması şarttır. Bu propaganda vasıtalarında halkı suç işlemeye teşvik, tahrik eden yazı veya resim bulunması yasaktır» denilmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, bu tarzdaki toplantılarda el ilânları ve dâvetiye, gibi sair propaganda vasıtalarını Tertip Heyetinden birinin hazırlamak suretiyle dağıtması tatbikatta kolay ve hattâ faydalı olacağı mümkün olan bir şeydir. Bu itibarla biz 7 nci madde gereğince beyannamelere bu propaganda vasıtaları-

nın birer örneğinin imzalanarak verilmesi ve bunun dışında propaganda vasıtası olarak dağıtılanların artık tertip heyetini ilzam etmesi hususunda bir ek fikrayı uygun gördük. Böyle olduğu halde kötü niyetlilerin o toplantılara karışıp tertip heyetini ilzam edecek neşriyat yapmaları, propaganda vasıtaları dağıtılmaları hem önlenmiş olacak, hem de tatbikat bakımından bütün propaganda vasıtalarının hazırlanması külfeti ortadan kalkmış olacaktır. Bu tatbikatı sağlayacak teklifin kabulünü arz ve rica ederim.

BAŞKAN — Naim Tirali.

NAİM TİRALİ (Giresun) — Sayın arkadaşlar, bu 7 nci maddedeki 48 saat önce beyanname verilmesi şartı, kanaatimce, tatbikatta birçok güçlükler doğuracaktır. Çok defa toplantı ve gösteri yürüyüşleri esnasında bazı nâhoş hâdiseler cereyan etmektedir. Bu hâdiseyi, bir siyasi parti veya gençlik teşekkülleri yahut dernekler, protesto etmek niyeti ile harekete geçmiştir; bu protesto hareketinde yahut yürüyüşünde 48 saat gibi bir müddet beklemek çok defa imkânsızdır. Bu müddeti beklemeden yapılacak toplantılar, yürüyüşler kanuna aykırı olacak ve zabıta ile bu hareketi bu toplantıyı, bu yürüyüşü tertibedenler arasında lüzumsuz tartışmalar veya birtakım sert hareketler olacaktır. Bunun için İçişleri Komisyonunun yaptığı, tadil teklifinin kabul edilmesinin daha yerinde olacağını sanıyorum. İçişleri Komisyonu, 7 nci maddedeki 48 saat önce beyanname verme şartını 24 saate indirmiş, Adalet Komisyonu ise, bunu tekrar 48 saate çıkarmıştır.

Kanaatimce 24 saat önce beyanname vermek şartı kâfidir. Bunu 48 saate çıkarmak birçok güçlükleri doğuracaktır. Bu tadili temin için ayrıca bir takrir sunuyorum. Dikkate alınmasını rica ederim.

BAŞKAN — Buyurun, komisyon.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HÜDAİ ORAL (Denizli) — Muhterem arkadaşlarım, İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metinle Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin arasında fark vardır.

48 saat önce Tertip Heyetinden en az üç kişi tarafından imzalı bir beyanname verilmesi

mecburiyeti vardır. «Toplantının yapılacağı yerde oturan Tertip Heyetinden üç kişi» tâbirini niçin kaldırdık? «Toplantının yapılacağı yerde oturan», ne zamandan beri oturan, nasıl oturan? yarım saat evvel mi oturan, beş saat evvel mi oturan, ne şekilde oturan? Bunun hukukta izahı yoktur. Medenî Kanunumuzda «ikametgâh» tâbiri vardır. İkametgâh, yerleşmek niyeti ile insanların oturduğu mahaldir.

Şimdi, 7 nci maddenin diğer bentlerinde, toplantıyı hazırlayan, tertibeden üyelerin hüviyetleri, ikametgâhları gösterilir, deniyor. Tertip Heyetinin, ikametgâhları ve hüviyetleri gösterilecek ve 3 kişinin imza edeceği bir beyanname mülkiye âmirine verildikten sonra karşılık ilmühaber alınacak ve ondan sonra toplantı yapılacaktır.

Şimdi, hal böyle iken biz niçin hürriyeti tahdideder mânada (oturan) kelimesini ilâve ediyoruz?

Farz ediniz ki, bir siyasi teşekkülün idare heyeti üyeleri, merkez idare heyeti üyeleri, birkaç vilâyette toplantı yapmayı düşündüler. Bunun için beyanname hazırladılar ve müracaat ettiler, dediler ki, biz filân yerde, şu saatte bir toplantı yapmak istiyoruz» Şimdi Genel Başkan orada oturmuyor diye, beyannamenin reddi cihetine gidilmesi gerekecektir, arkadaşlar. Encümen bu bakımdan mahzur mütalâa etti. Esasen arkadaşlar, tertip heyetinin, idare heyetinin bu kanuna göre cezai mesuliyeti yoktur.

Yani, meselâ bir tertip heyeti toplantı yaptı. Mahiyetini bildirdi. Fakat, toplantı esnasında taşkınlıklar yapıldı, şu veya bu şekilde, toplantı başka istikamette gelişti. Bu gibi durumlarda, toplantıyı tertip eden heyeti, toplantıyı başka istikametlere sevk edenleri, zabıtaya, Hükümet Komiserine, mülki âmire bildirecekler, bu adamları tanıyoruz, diyecekler. Tanımıyorlar, bildirmediler. Niçin tanımyorsun, niçin onun hüviyetini bilmiyorsun, niçin toplantı bu şekli aldı diye muahezeye mâruz kalmıyacaklar. Bu bakımdan «Tertip heyeti orada oturan insanlardan olsun» şeklindeki mütalâa yerinde değildir.

Arkadaşlarımızın, noter vasıtası ile yapılacak ihbar hakkındaki endişelerine gelince : Mülkiye âmiri beyannameyi kabul etmezse, Noter vasıtasıyla yapılacak ihbarda, mülkiye âmirinin imtina âni ihbar saatidir. Hiçbir kimsenin, hiçbir mülkiye âmirinin bu hakkı suiistimal etmesine kanun fırsat vermez. Bu bakımdan, arkadaşların itirazları yerinde değildir. İçişleri Komisyonunun, 24 saat olsun şeklindeki mütalâalarına gelince; 48 saat evvel beyannamenin verilmesi toplantıların mahiyeti icabı, idare âmirlerinin, mülki âmirlerin ve zabitanın lâyıki veçhile tedbir almaları maksadına mâtuftur. Kaldı ki, toplantı yapılmadığı zaman ertesi güne, iki gün sonraya tehirini isteyebilirler. Yine 3 kişilik tertip heyeti, bir beyanname verir ve yine toplantıyı yaparlar.

Bu bakımdan, itirazların yerinde olmadığı kanaatindeyiz.

BAŞKAN — Bu madde hakkında mütaaddit tadil takrirleri vardır.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Müsaade edersemiz, cevap vereceğim, efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım, beyannameyi veren heyetin orada oturanlar arasından seçilmesinin hiçbir güçlüğü olmayacaktır. Tertip heyetinin adedi fazla olabilir. İstanbul'da oturup da her hangi bir maksatla gidip Maraş'ta bir toplantı tertibedebilir. Kamu düzeninin bozulmasına karşı alınacak tedbirleri vaz'eden bir kanun olduğuna göre, beyannameyi veren heyetin o mahalde oturması, kolaylıkla o sahalardaki kimseleri tanınması bakımından faydalıdır. Tekrar ediyorum, hem önleyici zabıta bakımından, hem de bilâhare yapılacak işler bakımından mutlak surette beyanname verenlerin orada oturan üç kişi olmasında, kamu düzeni bakımından, katî zaruret vardır. Takdir Yüksek Heyetindir.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, bu madde hakkında mütaaddit tadil takrirleri vardır.

Şu anda salonda ekseriyet kalmamıştır.

Koridorda kâfi miktarda milletvekili arkadaşın bulunup bulunmadığını tahkik ettirdim, maalesef yoktur.

15 Ekim 1962 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere birleşimi kapatıyorum.
Kapanma saati : 18.30

5. — DÜZELTİŞ

Birleşim	Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
120	55	2	6	Sayın K. Karavelioğlu	Sayın K. Evliyaoğlu
120	55	2	14	maddelere geçilmesi	maddelere geçilmemesi

Dönem : 1
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 305

Anayasayı ihlâl suçundan mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkında kanun tasarısı ile Aydın Milletvekili Reşat Özarda ve arkadaşlarının, bâzı suç ve cezaların affı hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (1/305, 2/250)

Anayasayı ihlâl suçundan mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkında kanun tasarısı (1/305)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 1861/3225

8 . 10 . 1962

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 8 . 10 . 1962 tarihinde kararlaştırılan «Anayasayı ihlâl suçundan mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkında kanun tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Başbakan
İ. İnönü

GEREKÇE

27 Mayıs 1960 Devrimi Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının başlangıç kısmında da yer aldığı üzere Anayasa ve Hukuk dışı tutum ve davranışları ile meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanan Türk milletinin eseridir.

27 Mayıs Devrimi yeni ve demokratik bir Anayasa yaparak memleketimizde serbest seçim imkânlarını hazırlamak hedefini güttüğünü ilk günden ilân etmiş ve bu tarihi taahhüdünü gerçekleştirmişti.

1924 tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun bâzı hükümlerinin kaldırılması ve bâzı hükümlerinin değiştirilmesi hakkındaki 1 numaralı Kanunun 6 ncı maddesine göre kurulmuş olan Yüksek Adalet Divanınca Anayasayı ihlâl suçundan Türk Ceza Kanununun 146 ncı maddesi gereğince mahkûmiyetlerine karar verilmiş olanların bu mahkûmiyetleri ile ilgili ilâmlarında gösterilen cezalarının bir kısmını munhasıran Millet'in bir atufeti olmak üzere suç ve suçluluğun esasına tesir olmıyan özel af yoluyla kaldırılmasını temin için bu kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Bu tasarı ile Türkiye'de yeni ve teminatlı bir Anayasa çerçevesi içinde sağlam temeller üzerinde kurulmuş olan demokratik rejimin geçmiş olayların tesirinden kabil olduğu kadar kurtularak ahenkli şekilde işlemesi ve yurttan tam bir huzurun hüküm sürmesi istihdaf edilmektedir.

MADDELERİN GEREKÇESİ

Madde 1. —

Anayasayı ihlâl suçundan Türk Ceza Kanununun 146 ncı maddesine tevfikân mahkûm edilmiş bulunanlar hakkında bu mahkûmiyetlerinin kanuni neticesi olarak âmme hizmetlerinden müebbeten memnuiyet cezasıyla Türk Ceza Kanununun 173/son maddesine tevfikân hükmolunan hürriyeti bağlayıcı cezanın üçte birine müsavi olmak üzere tâyin olunan bir muntakada ikametle emniyeti umumiye nezareti altına alınmak cezası da tatbik olunmuştur. Ayrıca 5 seneden ziyade ağır hapis cezasına mahkûm olanların da bu müddet içerisinde kanuni mahcuriyet halinde bulundurulmalarına karar verilmiştir.

Mahkûmiyet ilâmlarında yazılı hürriyeti bağlayıcı cezalarla bunların kanuni neticesi olan fer'i ve mütemmim cezalar göz önünde tutularak birinci madde hükmü ile muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalardan dört senesinin indirilmesi ve bu suretle aftan faydalanacak olanlar hakkında meslek ve sanatlarını icra edebilmelerini teminen Ceza Kanununun, emniyeti umumiye nezareti altına alınmak şeklinden daha sıkı bir surette nezaret altında bulundurulmayı derpiş eden 173/son maddesi hükmünün de tatbik edilmemesi hususu sağlanmıştır.

Madde 2.—

Birinci madde hükmünden istifade edenler hakkında Türk Ceza Kanununun 20 ncı maddesinde beyan edilen âmme hizmetlerinden yasaklık hali devam edecektir. Âmme hizmetlerinden mahrumiyet cezasına çarptırılan mahkûmlar gerek mahkûmiyet müddetlerini cezaları tamamen çekmiş olarak gerekse aftan faydalanarak hürriyetlerine kavuşmuş olsunlar bu memnu hakları, ne iktisap ve ne de istimal edebilirler.

Bu itibarla, aftan istifade eden kimse, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının vatandaşlara tanıdığı siyasi hakları kaybettiğinden kamu seçimlerine iştirak edebilmek, bu seçimlerde seçilmek, siyasi partilere intisabedebilmek, seçim ve tâyin yolu ile âmme hizmetlerine getirilebilme haklarını kaybettikleri gibi unvanları, rütbeleri, nişanları, sıfatları ve bunların bahsettiği hakları da kaybedeceklerdir. Ancak bunların bihakkin veya meşrutân tahliye edilmeleri halinde kendilerinin ve aileleri efradının geçimini temin etmelerine imkân vermek maksadiyle mahkûmiyetlerinin tabii sonucu olarak hususi kanunlarında yer alan muayyen bir meslek veya sanatın icrasının men'ine dair hükümlerin tatbik olunmaması ve meslek ve sanatın icrasının serbestçe ifasını takyidededeceği şüphesiz bulunan kanuni mahcuriyet halinde bulundurulmaya mütaallik hükümlerin de uygulanmayacağı hususu bu madde hükmü ile derpiş edilmiştir.

Aydın Milletvekili Reşat Özarda ve arkadaşlarının, Bâzı suç ve cezaların affı hakkında kanun teklifi (2/250)

MİLLET MECLİSİ YÜKSEK RİYASETİNE

«Bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki Kanun» teklifim ve esbabı mucibe lâyihası ekli olarak takdim kılınmıştır.

Gereğinin ifasını arz ve istirham ederim.

12 . 5 . 1962

Aydın Milletvekili
Reşat Özarda

Konya Milletvekili
A. Gürkan
Kayseri Milletvekili
H. Aras

İzmir Milletvekili
Ş. Akkan
Samsun Milletvekili
M. Başaran

Samsun Milletvekili
O. Şahinoğlu
Samsun Milletvekili
H. Kiper

Gaziantep Milletvekili
S. Ünlü
İzmir Senatörü
C. Okurer

M. Meclisi

(S. Sayısı : 305)

İstanbul Milletvekili <i>Z. Altınoğlu</i>	İçel Milletvekili <i>C. Kılıç</i>	Bursa Milletvekili <i>İ. Yılmaz</i>	Bursa Milletvekili <i>M. Tayyar</i>
İzmir Milletvekili <i>S. Kaygan</i>	Adana Milletvekili <i>Y. Aktimur</i>	Kocaeli Senatörü <i>L. Tokoğlu</i>	İzmir Milletvekili <i>M. A. Aytaş</i>
İstanbul Milletvekili <i>H. Tıyanşan</i>	Trabzon Senatörü <i>R. Zaloğlu</i>	Çorum Milletvekili <i>A. Güler</i>	Afyon K. Milletvekili <i>M. Turgut</i>
Çorum Milletvekili <i>İ. Tombuş</i>	Antalya Milletvekili <i>H. F. Boztepe</i>	Manisa Milletvekili <i>N. Köklü</i>	Muğla Milletvekili <i>A. Akarca</i>
Konya Milletvekili <i>S. S. Yücesoy</i>	Samsun Milletvekili <i>A. F. Alışan</i>	Sinop Milletvekili <i>M. Kaptan</i>	Maraş Milletvekili <i>E. Kaplan</i>
	Trabzon Senatörü <i>Y. Demirdağ</i>	Sivas <i>T. Türkay</i>	Sivas <i>R. Turhan</i>
Rize Okunamadı	Manisa <i>N. Ağaoğlu</i>	Balıkesir Senatörü <i>K. Öztaş</i>	Çanakkale Milletvekili <i>A. Nihat Akay</i>
Hatay Milletvekili <i>A. M. Bereketoğlu</i>	Trabzon Milletvekili <i>S. Güven</i>	İzmir <i>Ş. Osma</i>	Sakarya Milletvekili <i>H. Tezkan</i>
Denizli Milletvekili <i>S. Bosna</i>	Balıkesir Milletvekili <i>G. Evliyaoğlu</i>	Bursa Senatörü <i>İ. S. Çağlıyangül</i>	Bursa Milletvekili <i>B. C. Zağra</i>
İzmir Milletvekili <i>M. Döşemeci</i>	Manisa Milletvekili <i>H. Okçu</i>	Balıkesir Milletvekili <i>M. Ş. Çavdaroğlu</i>	Kayseri Senatörü <i>H. Dikeçligil</i>
Amasya Senatörü <i>M. Zeren</i>	Bursa Milletvekili <i>H. Akalın</i>	Bursa Milletvekili <i>Z. Uğur</i>	Manisa Milletvekili <i>S. Çağlar</i>
Çorum Milletvekili <i>M. Dündar</i>	İsparta Milletvekili <i>A. İ. Balım</i>	Trabzon Milletvekili <i>E. Dikmen</i>	Denizli Milletvekili <i>M. Çobanoğlu</i>
Bursa Senatörü <i>C. Ortaç</i>	İzmir Senatörü <i>Ö. L. Bozcalı</i>	Kocaeli Milletvekili <i>H. Kısayol</i>	Diyarbakır Milletvekili <i>A. D. Şen</i>
İsparta Milletvekili <i>M. Gülcügil</i>	İstanbul Milletvekili <i>Ş. Orhon</i>	Muğla Milletvekili <i>İ. Tekinalp</i>	Sakarya Milletvekili <i>M. Gürer</i>
İstanbul Senatörü <i>Ö. Şahingiray</i>	Tokat Milletvekili <i>M. Kazova</i>	Kayseri Senatörü <i>H. Kalpaklıoğlu</i>	Rize Senatörü <i>Dr. N. Danişoğlu</i>
Bilecik Senatörü <i>Dr. T. Oran</i>	Aydın Milletvekili <i>M. Gedik</i>	Aydın Senatörü <i>İ. C. Ege</i>	Adana Senatörü <i>Dr. S. Önal</i>
Maraş Senatörü <i>N. Evliya</i>	Aydın Milletvekili <i>M. Yavaş</i>	Kocaeli Milletvekili <i>S. Sofuoğlu</i>	Maraş Milletvekili <i>A. Karaküçük</i>
Maraş Milletvekili <i>A. Hüdayioğlu</i>	Manisa Senatörü <i>A. O. Süersan</i>	İzmir Senatörü <i>M. H. Onat</i>	Manisa Senatörü <i>R. Ulusoy</i>
İstanbul Milletvekili <i>F. Arna</i>		Eskişehir Senatörü <i>G. Uçagök</i>	

ESBABI MUCİBE

Beşer tarihinde, içtimai toplulukların teşekkülünden itibaren fertlerin cemiyet telâkki, inanç ve akidelerine uymayan hareketlerinden dolayı cezalandırılmaları prensibi yanında af müessesesi de yer almış bulunmaktadır. Af müessesesinin ilk şeklini dinlerde ve mukaddes kitaplarda görmekteyiz. Bununla beraber af müessesesinin zamanla toplulukların yaşayış şekil ve şartlarını ve münasebetlerini düzenliyen hukuk kitaplarında ve nihayet muasır milletlerin cezai mevzuat ve literatürlerinde müttekâmil şekle kavuştuğunu da müşahade etmekteyiz.

Gerek memleketimizdeki ve gerekse milletlerarası hukuk sahasında tanınmış hukukçuların üzerinde ittifak ettikleri meselelerden birisi de af mevzuabahsolunca akla ilk gelen müessesenin (Siyasi Af) oluşudur.

Zamanımızda siyasi suçluların affı meselesi, ihtilâllerin akabinde kurulan inkılâpların kaçınılmaz vecibelerinden olmasıdır. Memleketimizde de 27 Mayıs 1960 tarihinde bir ihtilâl yapılmıştır. Bu ihtilâlin yapılmasına âmil olan sebeplerin başında, Cumhuriyetin ilk kuruluş gününden itibaren tatbik edilmekte olan Anayasanın tek parti ve şef hâkimiyeti esaslarına göre hazırlanmış olması ve bu Anayasada tesbit edilen prensiplerin ve insan haklarının uzun tatbikatı boyunca ve her devirde ihlâl edilmiş olduğu gibi bilhassa son zamanlarda ağır şekilde ihlâl edilmiş olması gelmektedir. İhtilâli yapan Silâhlı Kuvvetler, hiçbir parti ve zümrenin malı olmayıp Türk milletinin öz varlığını teşkil etmekte bulunmuş olması hasebiyle de bu ihtilâli doğrudan doğruya Türk milletinin menfaatine olarak yapmış, Anayasa ile Seçim Kanununu değiştirerek demokrasimizi teminat altına almak suretiyle müesseselerini kurtmayı, vatandaşlar arasındaki huzursuzluk ve ikiliği bertaraf ederek millî tesanüdü hâkim kalmayı gaye edinmiştir.

Milliete verilen söz yerine gelmiş, modern bir Anayasa ve Seçim Kanunu meydana getirilmiş, bunlara göre seçimler yapılmış, teşriî organ murakabeli bir şekilde Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu olarak çalışmaya başlamış, Anayasa Mahkemesi ve Yüksek Hâkimler Kurulu kanunları meriyete girmiş ve böylece 27 Mayıs İnkılâbının hedef tuttuğu Anayasa ve insan hakları teminat altına alınmıştır. Demokrasimizin bugünkü kuruluş ve işleyiş tarzına göre artık ne hükümetlerin ve ne de teşriî organların insan hak ve hürriyetlerini tahdide ve Anayasa prensiplerini ihlâl e kalışmaları mümkün değildir. Milletimizi bu mesut neticeye ulaştırmış olmalarından dolayı Silâhlı Kuvvetlerimize ancak minnet ve şükran borçluyuz. Millî iradenin bir lütuf ve atıfeti olan affın tahakkuku halinde bulunan en büyük şeref payı yine hiç şüphesiz bizleri bu mutlu günlere kavuşturmuş ve millete bu imkânı vermiş olan şerefli Türk ordusunun olacaktır.

Rejimin sağlam temeller üzerine oturtulmuş olması karşısında artık Anayasayı ihlâl endişesi bahis konusu olamayacağına göre, işlenmesi muhal bir suç haline gelen Anayasayı ihlâlden dolayı mahkûm edilmiş olanların daha ziyade hapishanelerde yatırılmalarına aklen ve mantıkan sebep de kalmamış bulunmaktadır.

Yassıada mahkûmlarının affı halinde intikamcılık hissini tahrik edileceği propagandasını yaymakta olan bedbahtlar, milletin ıstırapının devamında ve huzursuzluk kaynağının beslenmesinde şahısları için menfaat uman zavallılardır. Aksine olarak bu af kanunu kabul edilip tahliyeler yapıldığı takdirde aylardan beri bütün milletin birinci derecede meşgul olduğu bir mesele halledilmiş, ıstıraplar sevince inkılâbetmiş ve böylece bir husumet kaynağı haline getirilmek ve çeşitli yollardan, çeşitli maksatlarla istismar edilmek istenen bir mevzu ortadan kalkmak suretiyle israf olunan kıymetli zamanlar, memleketin diğer esas dâvalarına hasredilmek suretiyle faydalı hale getirilmiş olacaktır.

Millî Mücadele sıralarında düşmanla birlik olan veya bu mücadeleye karşı gelenler ve vatan haini ilân edilenler bile, Cumhuriyetin sağlam temeller üzerine oturtulmasını mütaakıp affedilmişlerdi. Sözü geçen af kanunu esbabı mucibesinde aynen şöyle denmektedir:

«Bir İnkılâbın en büyük müeyyidesi milletin o inkılâba olan itikat ve itimadıdır. Türk milleti bu itimat ve itikadını cidalî milletin başında bugüne kadar fiilî eserleriyle ispat ve izhar etmiştir.

Bu kadar kavi esaslara istinadeden rejimin binbir bedbaht saik ve sebeplerle kendisine bidayet-ten beri muhalefet veya ihanet etmiş olanlardan artık bir endişesi kalmaması icabeder. Haksızlıklara karşı çetin ve kâhir bir çehre gösteren cumhuriyetin zavallı ve biçarelere karşı da merhameti yüksek olur. Cumhuriyet, muhtelif zamanlarda bu merhamet eserlerini mütaaddit af kanunlarıyla göstermiştir.»

Görülüyor ki bir var olup olmama, bir kurtuluş veya esaret mücadelesinde bile bu vatana ihanet edenler, bu asil millet ve onun temsilcileri tarafından «zavallı» ve «biçare» olarak vasıflandırılmışlar ve onları bu yola sevk eden âmilleri «binbir bedbaht saik ve sebepler» e hamlederek afları cihetine gitmişlerdir.

27 Mayıs İnkılâbına ve onun getirdiği demokratik rejime Türk Milleti bugün bütün kalbi ile itimat ve itikadetmiş bulunmaktadır. Rejim sağlam temeller üzerine yerleşmiştir. Binaenaleyh hiç kimsenin tahliyesinden endişe duymaya mahal yoktur.

Esasen milletler hayatında büyük tahavvüller husule getiren ve şahısların dünya görüşlerini ve kıymet hükümlerini köklü bir şekilde değiştiren hâdiselerden sonra vatandaşların huzur ve sükûn içinde yaşayabilmelerini temin eylemek ve kolaylaştırmak maksadı ile başvurulmuş içtimai tedbirlerden birini de af teşkil etmektedir.

Bugün parlamenter hayatımızda her hangi bir temsilci Anayasaya aykırı mütalâada bulursa, rey verse ve hattâ ekseriyet hâsıl olup böyle bir kanun çıksa, bunun cezai müeyyidesi yoktur. Böyle bir kanun sadece Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilir. Binaenaleyh bugün suç mevzuu olmaksızın çıkmış olan bir fiil ve hareketten dolayı, hapis hanelerde yatan yüzlerce kişinin affedilmemesi, bugünkü parlâmento üyeleri için de bir ıstırap ve üzüntü kaynağı teşkil etmesi icabeder.

Hazırlanmış olan kanun tasarısında iki husus göz önünde bulundurulmuştur :

1. Yüksek Adalet Divanıca verilmiş olan mahkûmiyet kararları affedilmiştir. Halen Anayasa Mahkemesine ve diğer mahallî mahkemelere devredilmiş ve doğrudan doğruya bu mahkemelerde açılmış veya açılacak dâvalarla her türlü haksız mal ve gayrimeşru servet iktisabı dâvaları affın şümulü dışında bırakılmış olduğundan bu dâvalar umumi hükümler dairesinde rüyet ve intacolunacaktır. Böylelikle hırsızlıklar ve gayrimeşru servet iktisapları bu kanunun himayesine mazhar olmamıştır.

2. Yüksek Adalet Divanıca verilen mahkûmiyet kararlarından infaz olunanlarda da yine haksız olarak iktisabedilen menfaatlerle şahsan kendi zimmetlerine geçirilmiş olan para ve tazminatlar da affın şümulü dışında bırakılmıştır.

İşbu kanun teklifinin acele tetkik ve ivedilikle müzakeresi hususunda gerekli kararın alınmasını arz ve istirham ederim.

12 . 5 . 1962

Edirne Milletvekili
Nazmi Özoğul

Kayseri Milletvekili
Hüsamettin Gümüşpala

Aydın Milletvekili
Hilmi Aydınçer

AYDIN MİLLETVEKİLİ REŞAT ÖZARDA VE ARKADAŞLARININ TEKLİFİ

Bâzı suç ve cezaların affı hakkında Kanun

MADDE 1. — 12 . 6 . 1960 tarih ve 1 sayılı Kanunun altıncı maddesinde yazılı şahıslarla 8 . 8 . 1960 tarih ve 45 sayılı Kanunda yazılı şahıslar ve bunların şeriklerinin Yüksek Adalet Divanından hükmedilmiş olan cezaları bütün neticeleriyle birlikte affedilmiştir.

Bu af, mahkûmiyetleri infaz olunanlar hakkında, hükümlünün şahsan iktisap ettiği haksız menfaatlerle zimmetinde kalanlar dışındaki tazminatlara da şâmil olmak üzere bütün hukuki ve fer'i neticeleriyle şâildir.

MADDE 2. — Bu kanun hükmünden faydalanacak olan hükümlülerin tahliyeleri işleri, kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki gün içinde tamamlanır.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Adalet Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. : 1/305, 2/250

Karar No. : 31

12 . 10 . 1962

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

8 . 10 . 1962 tarihinde komisyonumuza tevdi edilen, Anayasayı ihlâl suçundan mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkındaki kanun tasarısı; 21 . 5 . 1962 tarihinde komisyonumuza havale ve Hükümet tasarısıyla müştereken görüşülmesine karar verilen Aydın Milletvekili Reşat Özarda ve yedi arkadaşının bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki kanun teklifi, Hükümet temsilcilerinin de iştirakiyle tevhidden tetkik, müzakere ve intacolundu :

Anayasayı çiğnemek, insanın bizzatıhi yaradılışında mevcut hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmak, Atatürk ilkelerinden ayrılmak, dini politikaya âlet etmek, can ve mal emniyetini ihlâl ve mülkiyet hakkını nezetmek, yargıç teminatını, üniversite muhtariyetini, toplantı ve gösteri yürüyüşü, fikir, vicdan ve basın hak ve hürriyetini tahribetmek, muhalefet murakabesini işlemez hale getirmek suretiyle dikta rejimini tesis etmek ve binnetice İnsan Hakları Evrensel Beyannamesiyle insan haklarını ve ana hürriyetlerini korumaya dair sözleşmenin esaslarına aykırı harekette bulunmak suretiyle Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışları sabit olan sâkıt iktidar mensupları hakkında; 1924 tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun bâzı hükümlerinin kaldırılması ve bâzı hükümlerinin değiştirilmesi hakkındaki 1 numaralı Kanunun 6 ncı maddesine göre kurulmuş olan Yüksek Adalet Divanıca Anayasayı ihlâl suçundan Türk Ceza Kanununun 146 ncı maddesi gereğince verilen mahkûmiyet kararlarından; ilgili ilâmlarında gösterilen cezalarından bir kısmının; büyük Türk Milleti, Kahraman Türk Ordusu ve asıl Türk gençliğinin atıfet duygularının bir tezahürü olarak, affı hakkındaki Hükümet tasarısı komisyonumuzca da terviç olunmuştur.

Mezkûr affın; yalnız cezayı hafifleten, değiştiren ve hükmedilmiş ve katılmış cezalara munhasır olup fiilin suç olma vasfını kaldırmıyan, fer'i ve mütemmim cezalara olan tesir derecesi,

ezcümle T. C. Kanununun 173 nci maddesinin son fıkrasında yazılı «Tâyin olunacak bir muntakada emniyeti umumiye nezaret altına alınma cezası» ile muayyen bir meslek veya sanatın tadili cezasına müessiriyeti karşısında T. C. Kanununun 20 nci maddesinde münderiç Hidematı Âmmeden müebbeden memnuiyet cezasına şümulü olmamasıyla özel af mahiyetini taşıdığı izahıtan vârestedir. Ancak şahıs ismi sarahaten zikredilmemiş olması dolayısıyla kısmen umumi af mahiyetinde özel aftır. Veya ferdi olmayan özel aftır şeklindeki doktrin münakaşasının tasarının T. C. Kanununun 98 nci maddesine müstenit özel af vasfına ve unsurlarına tesiri yoktur.

1 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde yazılı sâkıt Reisicumhur, Vekiller ve eski iktidar Mebuslarının ve bunların suçlarına iştirak edenlerle 45 sayılı Kanunda yazılı yüksek dereceli memur ve şeriklerinin Yüksek Adalet Divanıncı hükmedilmiş fer'i, mütemmim binnetice bilûmum cezalarının affını tazammun eden, bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki Reşat Özarda ve 7 arkadaşının kanun teklifi; işlenen suçun ağırlığı, temel hak ve hürriyetlere ve müesseselere müteveccih bulunması ve müsnet suçları işleyenlerin suçu işledikleri sırada işgal etmiş oldukları mevkiin ehemmiyeti ve âmme vicdanında açtıkları derin yara sebebiyle bugünkü şartlar altında memleketin yüksek menfaatleri bakımından «içtimai fayda» müllâhaza edilemediğinden reddedilmiştir.

Başlık : Özel Af; münhasıran Anayasayı ihlâl suçundan T. C. K. nunun 146 ncı maddesi gereğince münhasıran Yüksek Adalet Divanıncı verilen kararlara ait bulunduğundan başlık ve 1 nci madde bu maksada sarahat verilebilmesi için değiştirilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Komisyonu Başkanı
İstanbul
Söz hakkım mahfuzdur.
İsmail Hakkı Tekinel

Üye
Çorum
Faruk Küreli

Üye
Elâzığ
Söz hakkım mahfuzdur.
Naci Güray

Üye
İçel
Teklifi kabul ediyorum. Söz
hakkım mahfuzdur.
Mazhar Arıkan

Sözcü
Denizli
Hüdaî Oral

Üye
Aydın
Reşat Özarda ve arkadaşlarının kanun teklifi Dahilî Nizamnameye uygun değildir. Esası görülemez. Bu sebeple müstenkifim. Hükümet teklifi hakkında söz hakkım mahfuzdur.

Orhan Apaydın

Üye
Erzincan
Sadık Perinçek

Üye
İçel
1 nci madde şümulü dardır.
Söz hakkım mahfuz.
Celâl Kılıç

Kâtip
Kayseri
Mehmet Göker
İmzada bulunamadı

Üye
Çanakkale
Burhan Arat

Üye
Erzurum
Nihat Diler

Üye
İzmir
Mustafa Uyar

Üye
Kars
Lâtif Aküzüm

Üye
Kayseri
Reşat Özarda'nın teklifi lehindeyim. Hükümet teklifi Hususi Aftan ziyade meşrutân tahliye mahiyetindedir.
Abdülhalim Aras

Üye
Mardin
Esat Kemal Aybar

Üye
Uşak
Ali Rıza Akbıykoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Anayasayı ihlâl suçundan mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Anayasayı ihlâl suçundan Türk Ceza Kanununun 146 ncı maddesi gereğince mahkûm edilmiş olanların, bu mahkûmiyetlerine ait ilâmlarında yazılı muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalarından dörder senesi ile muayyen bir muntakada ikametle emniyeti umumiye nezareti altına alınma cezaları affedilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanunun birinci maddesinden faydalananlar hakkında bihakkin veya meşrutan tahliye tarihinden itibaren, bu mahkûmiyetlerinin tabii neticesi olan, kanuni mahcuriyet halinde bulundurmaya ve hususi kanunlarında yazılı muayyen bir meslek ve sanatın icrasının men'ine dair hükümler tatbik olunmaz.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

8 . 10 . 1962

Başbakan <i>İsmet İnönü</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>H. Dinçer</i>
Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>H. O. Bekata</i>	Devlet Bakanı <i>H. O. Bekata</i>
Devlet Bakanı <i>N. Ökten</i>	Devlet Bakanı <i>H. Dinçer</i>
Millî Savunma Bakanı V. <i>H. O. Bekata</i>	İçişleri Bakanı <i>S. Kurutluoğlu</i>
Dışişleri Bakanı V. <i>T. Feyzioğlu</i>	Maliye Bakanı <i>F. Melen</i>

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı <i>E. Alican</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>T. Feyzioğlu</i>
Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>R. Aybar</i>	Devlet Bakanı <i>R. Aybar</i>
Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>H. Dinçer</i>	Devlet Bakanı <i>H. Dinçer</i>
Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>S. Kurutluoğlu</i>	Devlet Bakanı <i>S. Kurutluoğlu</i>
Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>F. Melen</i>	Devlet Bakanı <i>F. Melen</i>

ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Anayasayı ihlâl suçundan Yüksek Adalet Divanınca mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkında Kanun

MADDE 1. — 1924 tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun bâza hükümlerinin kaldırılması ve bâzi hükümlerinin değiştirilmesi hakkında 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca kurulan Yüksek Adalet Divanınca Anayasayı ihlâl suçundan Türk Ceza Kanununun 146 ncı maddesi gereğince mahkûm edilmiş olanların, bu mahkûmiyetlerine ait ilâmlarında yazılı muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalarından dörder senesi ile muayyen bir muntakada ikametle emniyeti umumiye nezareti altına alınma cezaları affedilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının dördüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Millî Eğitim Bakanı <i>Ş. R. Hatipoğlu</i>	Bayındırlık Bakanı <i>İ. Seçkin</i>
Ticaret Bakanı <i>M. Ete</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>Y. Azizoglu</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı <i>O. Öztrak</i>	Tarım Bakanı V. <i>F. K. Gökay</i>
Ulaştırma Bakanı <i>R. Öçten</i>	Çalışma Bakanı <i>B. Ecevit</i>
Sanayi Bakanı <i>F. Çelikbaş</i>	Ba. Ya. ve Turizm Bakanı V. <i>M. Ete</i>
İmar ve İskân Bakanı <i>F. K. Gökay</i>	